"Hannibal, tu ştii să învingi, dar nu ştii să profiţi de victorie!"

(Titus Livius, *Ab Urbe condita*, XXII, 51)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL VI,
Nr. 12/72
decembrie
1996

16 pag. - 1000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANŢA, ELVEŢIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

HANNIBAL ANTE PORTAS

Dacă lui Ceauşescu i se poate face în această lună parastasul de şapte ani, comunismul n-a ajuns nici măcar la parastasul de patruzeci de zile. Că a murit totuşi, după o lungă agonie – acesta este un lucru cert.

Alegerile din noiembrie au pus capăt unei perioade istorice, deschizând o alta, ale cărei coordonate e prematur să le anticipăm. Aceasta este, de fapt, marea problemă a momentului: încotro o apucăm şi de ce suntem în stare, dincolo de retorica ieftină a "europenismului" şi "democraţiei"?

Opoziţia autentică (C.D.R.) a obţinut o victorie chinuită, pe care a trebuit s-o proptească din capul locului cu jalnice compromisuri (alianţa inevitabilă cu U.S.D. şi concesiile faţă de aroganţa civilizată a U.D.M.R.). Realitatea este – şi trebuie să o privim în faţă, cu luciditate, eliberaţi de fireasca euforie iniţială – că rezultatul alegerilor din noiembrie se datorează mai degrabă viciilor vechii Puteri decât virtuţilor celei nou instaurate.

Săptămânile scurse de la 17 noiembrie încoace au pus în evidenţă păcatele mai vechi şi mai noi ale inconsistenţei noastre "opoziţii democratice". Numai celor naivi le poate scăpa faptul că adevăratul beneficiar al alegerilor a fost d-l Petre Roman, care şi-a redobândit spectaculos poziţia-cheie pe scena politică, căţărându-se, cu zâmbetul său telegenic, pe umerii Convenţiei Democrate şi plătindu-i o poliţă mai veche ex-preşedintelui Ion Iliescu. Cu o mişcare abilă, exploatând "nevoia" în care se aflau, după primul tur, urmaşii lui Corneliu Coposu, d-l Roman şi-a asigurat, încă din 18 noiembrie, locul de al doilea om în stat (indiferent de rezultatul turului doi al prezidenţialelor), obţinând, la masa tratativelor, preşedinţia viitorului Senat. Mai mult: în lotul partidului său a căzut, la fel de necondiţionat, şi postul de ministru de externe, hărăzit d-lui Adrian Severin (devenit astfel, *avant la lettre*, şeful diplomaţiei româneşti). La negocierile ulterioare de constituire a noului guvern (dar şi a aparatului mai general al Puterii), d-lui Roman i s-au făcut concesii după concesii, acesta exploatând, de astă-astă, rolul de arbitru pe care U.S.D. îşi poate permite să-l joace în noua structură parlamentară (că ar exista şi un anumit "spate" extern nu e o supoziţie neîndreptăţită, având în vedere că nici sângele evreiesc apă nu se face...). Astfel, după ce şi-a întemeiat campania electorală pe discursul anti-corupţie, d-l Emil Constantinescu a ajuns în situaţia de a se face frate cu dracul pentru a trece puntea. Căci ex-premierul Roman a fost, orice s-ar spune, unul dintre patronii corupţiei post-revoluţionare, ca să nu mai vorbim de implicarea sa în mineriadele anului 1990 sau de mojicia cu care îl tratase pe vremuri, la unison cu ex-preşedintele Iliescu, pe regretatul Corneliu Coposu. Dar la nevoie (mostră de... rectitudine?), opoziţia anticomunistă s-a dovedit aptă de toate "uitările" (de la lungul şir al umilinţelor şi până la propriile exaltări monarhiste...).

Nu era altă cale, se va zice. Se pare, într-adevăr, că nu era. Dar din vina cui? Cine poartă răspunderea că opoziţia noastră nu şi-a aflat la vreme un candidat la preşedinţie mai convingător decât d-l Emil Constantinescu, adică în stare să câştige cu o diferenţă confortabilă lupta cu un adversar uzat din toate punctele de vedere? Cine poartă răspunderea că P.D.S.R. rămâne, în ierarhia strictă a partidelor, pe locul întâi, în ciuda faptului că a dus ţara la ruină, pe când C.D.R. constituie o alianţă destul de neomogenă de partide incapabile de o adevărată luptă politică pe cont propriu? Cine poartă răspunderea că mai ales P.N.Ţ.C.D. – axul însuşi al Convenţiei Democrate – a dovedit a nu avea oameni pregătiţi pentru cerinţele complexe ale unei guvernări de la care toată lumea aşteaptă o redresare rapidă a ţării? Cine poartă răspunderea că gerontocraţia se dovedeşte astăzi fatală aşa-ziselor "partide istorice" şi că în fruntea P.N.Ţ.C.D. s-a putut instala, pe urmele unui uriaş precum Corneliu Coposu, un pitic precum d-l Ion Diaconescu? D-l Victor Ciorbea rămâne un caz izolat; ar fi trebuit cel puţin o duzină de Victor Ciorbea pentru ca P.N.Ţ.C.D. (şi Convenţia în genere) să onoreze încrederea pe care i-a acordat-o electoratul. (Vom reveni asupra structurii guvernamentale, cu totul nesatisfăcătoare, iar pe alocuri chiar ruşinoase; căci e o ruşine, de pildă, să numeşti ministru al culturii un saltimbanc, în ţara lui Andrei Pleşu!). În orice caz, imaginea acceptabilă pe care o lăsase actuala Putere în campania electorală (mai ales prin strădaniile de învăţăcel onest şi tenace ale d-lui Emil Constantinescu, care a reuşit, în mod înduioşător, dacă nu să fie candidatul ideal, măcar să se întrească pe sine însuşi), a şi început să se deterioreze după negocierile funcţiilor în stat (cărora, aşa cum au decurs, li s-ar potrivi vorba aceea: "Zgomot mult şi păr puţin! – a zis dracul când a tuns pisica"...). Obţinută chinuit, victoria atât de preţioasă a vechii Opoziţii se arată încă şi mai chinuit valorificată. Să păcătuim oare prin concluzii pripite? Ne-am dori din toată inima să pătim ruşinea de a se dovedi că am vorbit anapoda...

Ne e teamă însă că se repetă, *mutatis mutandis*, povestea lui Hannibal, de după triumful de la Cannae: să treci Alpii cu elefanţi, să baţi armata romană la ea acasă şi să eziţi la porţile Romei, risipind tot ce-ai câştigat! Cum să nu-ţi aduci aminte de vorbele puse de Titus Livius (*Ab Urbe condita*, XXII, 51) pe seama lui Maharbal, comandantul cavaleriei cartagineze: "Hannibal, tu ştii să învingi, dar nu ştii să profiţi de victorie!" ?

Adolf VASILESCU

"Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii, şi să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus, Doamne, slavă Ţie!".

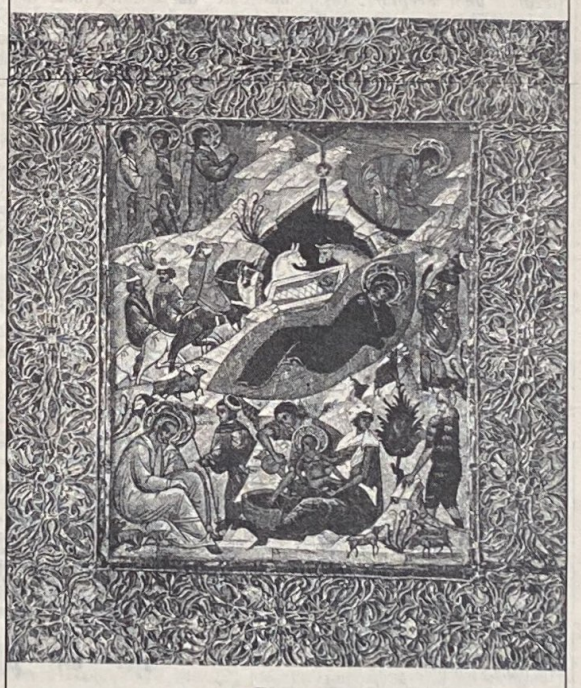

Redacţia "Punctelor Cardinale" urează deopotrivă prietenilor şi neprietenilor ei, în duh creştinesc, sărbători fericite şi har de la Dumnezeu în anul 1997.

LA MULŢI ANI!

"OILE" şi "LUPII"

"Restitutio in integrum" şi *"restaurarea monarhiei"* au fost cele două capete de acuzaţie prin care Ion Iliescu a încercat, la alegerile din luna trecută, să-l discrediteze în ochii opiniei publice pe contracandidatul său la preşedinţia României. Şi nu se poate spune că preşedintele ales - Emil Constantinescu, confruntat cu aceste acuzaţii, nu a fost pus în dificultate. O situaţie oarecum explicabilă, dacă se ţine seama de faptul că din cei douăzeci de ani, termenul de graţie stabilit de dl. Silviu Brucan pentru ca românii - *"poporul netot"* - să devină apţi pentru democraţie, nu au trecut decât şapte. Dacă însă aceleaşi acuzaţii sunt privite prin prisma adevărului istoric, nedeformat de propaganda comunistă (în care fostul preşedinte Ion Iliescu s-a specializat chiar la izvoare), ele apar în cu totul altă lumină: principii de viaţă şi valori permanente pe care ar trebui să se aşeze societatea românească pentru a ieşi din actuala situaţie pe care clasa politică postdecembristă o denumeşte eufemistic *"tranziţie"*.

Prima din cele două sperietori agitate de comunistul Ion Iliescu, *"restitutio in integrum"*, face parte din principiile dreptului roman, având înţelesul de *"repunerea unei persoane în starea anterioară unui fapt juridic, care i-a lezat un drept"*. În sens generic, aplicarea acestui principiu presupune *"repararea totală a unor prejudicii materiale sau morale aduse cuiva"*. Or, astăzi, nu mai este nici un secret pentru nimeni că cei cincizeci de ani de comunism nu au însemnat numai *"lezarea unor drepturi"* (aşa cum îndulceşte realitatea citatul de mai sus), ci un şir nesfârşit de jafuri, crime şi fărădelegi pe care nici sute de *"Cărţi Albe ale Securităţii"* nu vor reuşi să le dezvăluie în întregime.

O realitate tristă, pe care actualul preşedinte al ţării o cunoaşte bine. O cunoaşte pentru că este jurist, dar mai ales o cunoaşte pentru că este om cinstit. Şi cu toate acestea, atunci când a fost "înghesuit" de Ion Iliescu, a evitat să-şi formuleze răspicat poziţia faţă de principiul *"restitutio in integrum"*. Democraţia este, înainte de orice, aritmetică. Puterea politică se dobândeşte prin numărarea şi adunarea voturilor lui Stan şi Bran. Ca urmare, pentru a nu pierde sprijinul acelei părţi din electorat încă tributare mentalităţii comuniste (să nu uităm că în Decembrie '89 Partidul Comunist Român număra peste 4 milioane de membri), Dl. Emil Constantinescu a fost nevoit să dea dovadă de maleabilitate, să se arate dispus la compromisuri faţă de principiile pe care, până atunci, le apărase cu fermitate. O atitudine ilustrată prin uşurinţa cu care a acceptat ingrata poziţie de garant al naţionalizărilor comuniste, naţionalizări făcute, în majoritatea cazurilor, în dauna unor persoane care şi-au construit casele prin muncă cinstită.

Pe aceeaşi linie de compromis flagrant faţă de principiile care ar trebui să guverneze acţiunile puse în slujba salvgardării ţării şi neamului românesc, se înscriu *"convingerile republicane"*, de dată recentă, afişate cu un patos ostentativ de Dl. Emil Constantinescu. *"Nu mă lupt să obţin Puterea pentru a o ceda, apoi, altcuiva"*, a fost declaraţia făcută de actualul preşedinte al Republicii în ultima parte a campaniei electorale.

Dacă ar fi să luăm această declaraţie *ad litteram*, ar trebui să-l considerăm pe Dl. Emil Constantinescu un ambiţios, un om avid de putere, din aceeaşi categorie cu liota de foşti nomenclaturişti PCR care nu sunt în stare, structural, să conceapă că ar putea fi deposedaţi de puterea politică la care au parvenit. Or, se ştie, în afara oricărui dubiu, că actualul preşedinte al României nu este un om avid de putere. Ca toţi oamenii cinstiţi din această ţară, el ştie că între crearea României moderne şi Monarhie există o îngemănare pe care numai o minte ticăloasă o poate nega. Mai ştie că în istoria tuturor popoarelor au existat, pe lângă regi buni, unii dintre ei adevăraţi sfinţi, şi regi răi, vinovaţi chiar de crime asupra supuşilor lor, ceea ce nu înseamnă însă că astfel de fapte reprobabile trebuie puse pe seama instituţiei regalităţii ca atare. De asemenea, ştie în ce condiţii s-a pus capăt existenţei monarhiei, în Decembrie 1947, după cum ştie că, la noi, regimul comunist şi republica se confundă, că toate ororile săvârşite de comunism poartă pecetea instituţiei republicane. Ca urmare, în ideea unei totale *"restitutio in integrum"*, ar fi trebuit să aibă loc *"restaurarea monarhiei"* ca o garanţie a lichidării regimului comunist.

Din păcate, cursul evenimentelor a fost altul. În Decembrie '89, mulţimea care a ieşit în stradă nu a ştiut decât să strige: *"Jos comunismul!"*. Un edificiu nou nu se clădeşte însă prin negaţie. Pentru ca să renască o nouă Românie ar fi trebuit ca toate, dar absolut toate instituţiile comuniste, începând cu instituţia republicii, să fie înlăturate şi înlocuite cu instituţii noi. Elanul revoluţionar al străzii s-a sleit însă repede şi mulţimile s-au declarat mulţumite cu înlăturarea clanului Ceauşescu. În această situaţie, profitând de starea de confuzie generală care domnea în ţară şi în lipsa unei opoziţii consistente (regimul comunist avusese grijă să-i lichideze fizic pe aproape toţi adversarii politici ireductibili), grupului de comunişti maginalizaţi de Nicolae Ceauşescu, în frunte cu tovarăşul Ion Iliescu, nu i-a fost greu să pună mâna pe Putere. O putere pe care nu au abandonat-o decât în urma alegerilor din această toamnă.

Pentru a repurta însă succesul electoral de la 17 Noiembrie, actualul preşedinte, Emil Constantinescu, a trebuit să facă compromisurile menţionate mai sus. Dacă mobilul interior care l-a împins spre o atitudine de compromis a fost convingerea că în politică trebuie acceptat şi aplicat preceptul, atribuit lui Machiavelli, *"scopul scuză mijloacele"*, sau dacă atitudinea sa a fost expresia poveţei pe care Iisus o dă ucenicilor când îi trimete să provăduiască Legea iubirii (*"Iată Eu vă trimit pe voi ca pe nişte oi în mijlocul lupilor; fiţi dar înţelepţi ca şerpii şi nevinovaţi ca porumbeii"*) - este greu de spus. Într-adevăr, în politică, în situaţii limită, principiul *"scopul scuză mijloacele"* poate fi aplicat. Dar nu pentru orice scop, pentru orice aparenţă de scop. Există o ierarhie între scopuri, iar în politică nu există decât unul singur care are valoare absolută, cel pe care Romanii l-au formulat, în maxima de drept public din cuprinsul *"Legii celor XII Table"*, prin cuvintele: *"Salus populi suprema lex esto"* (Salvarea poporului să fie legea supremă).

*

Dar lanţul compromisurilor politice, cu grave implicaţii morale, nu începe şi nu se termină cu concesiile verbale pe care Dl. Emil Constantinescu le-a făcut pe parcursul bătăliei pentru câştigarea electoratului. Mult mai grave par a fi compromisurile pe care a fost obligată să le facă Convenţia Democrată, în speţă Partidul Naţional Ţărănesc, în alcătuirea guvernului care va conduce ţara în următorii patru ani.

O primă categorie de compromisuri au fost făcute de Partidul Naţional-Ţărănesc faţă de sine însuşi. Cu părere de rău trebuie să recunoaştem că afirmaţia făcută de adversarii politici ai lui Iuliu Maniu şi Corneliu Coposu cu privire la lipsa cadrelor de valoare nu este o maliţiozitate gratuită, ci un trist adevăr. Parcurgând lista miniştrilor recrutaţi din rândurile PNŢ, suntem nevoiţi să constatăm că, în afară de Dl. Victor Ciorbea, cooptat în partid la o dată recentă, nu întâlnim nici un nume care să ne impună prin statura sa de om politic. Un sentiment de jenă ne împiedică să schiţăm profilurile politico-morale ale proaspeţilor miniştri ţărănişti. O va face desigur, fără menajamente, actuala Opoziţie şi, nu în ultimul rând, *"Academia Caţavencu"*...

Şi apropierea PNŢ-PNL, privită mai îndeaproape, este, în ultimă instanţă, un compromis. Aceasta nu pentru că Partidul Naţional Liberal nu ar reprezenta un nume de prestigiu. De numele partidului Brătienilor se leagă toate momentele importante din istoria României moderne, începând cu Revoluţia de la 1848 şi terminând cu făurirea României Mari. A confunda însă partidul condus ieri de Radu Câmpeanu şi astăzi de cuplul Quintus-Cataramă (primul, oarecum fost deţinut politic, dar şi ministru într-un guvern comunist din era iliesciană, iar al doilea afacerist veros) cu Partidul Naţional-Liberal, cel intrat în istorie, este o gravă eroare.

Dar acolo unde se pare că a fost depăşită limita admisibilă a compromisurilor politice este alianţa încheiată între Convenţia Democrată şi Uniunea Social Democrată, partidul condus de evreul Petre Roman. O alianţă care-l readuce în primul plan al vieţii politice pe fostul prim-ministru şi complice al tovarăşului Ion Iliescu la toate acţiunile profund antinaţionale şi antidemocratice din anii 1990 şi 1991, propulsându-l de data aceasta în demnitatea de preşedinte al Senatului, cea de a doua funcţie ca importanţă în ierarhia politică a României.

Să fim însă bine înţeleşi. Sublinierea că evreul Petre Roman reapare la conducerea politică a României însoţit de o echipă alcătuită din şapte miniştri social-democraţi, din rândul cărora nu lipseşte *"cetăţeanul român"* Adrian Severin, aşa cum îi defineşte identitatea editorialistul cotidianului *"Adevărul"*, nu are nici o conotaţie antisemită. În Ţara Românească au trăit sute de mii de evrei. Mulţi dintre ei au participat cu folos şi cu merite la viaţa economică şi culturală a ţării. Dar apariţia evreilor la conducerea politică a României este un fapt legat indisolubil de regimul comunist. Ana Pauker, Burăh Tescovici, Iosif Chişinevschi, Valter Roman sunt doar câteva dintre numele celor *"străini de neam şi fără Dumnezeu"*, cum i-a denumit Generalul Rădescu, care au organizat şi condus teroarea comunistă în România.

O situaţie care, dincolo de nefiresc şi de caracterul sfidător la adresa unui popor dornic să trăiască liber, pe dimensiunile fiinţei sale, ne face să ne punem întrebarea dacă în rândurile lumii actuale ar fi cu putinţă ca în *"Knesseth-ul"* de la Ierusalim să ajungă preşedinte un Gheorghe din Ţara Loviştei sau un Ion din Munţii Zarandului, sau dacă nu ei, atunci măcar un Gabriel Andreescu de la Bucureşti. Dar o asemenea ipoteză este, desigur, aberantă. Ne-o spune, fără ocolişuri, Rabbinul Cohen, în cartea sa *Le Talmud*, Ed. Payot, Paris, 1986, la pag. 104: *"Locuitorii lumii pot fi împărţiţi în Israel şi celelalte naţiuni luate în bloc. Israel este poporul ales: dogmă capitală"*. Şi Rabbinul Cohen nu este original. Reproducerea în facsimil a unui manifest electoral datând din România anilor '20 exprimă mult mai clar aceeaşi idee. Conţinutul lui prefigurează alianţa politică a PNŢ-ului cu Petre Roman...

GABRIEL CONSTANTINESCU

Fii ai lui Israel,

Alegerile pentru Comună se apropie. Fiţi vigilenţi, ochiul să vă fie viu şi fără cruţare (Raschi, Esod, 14).

Guvernul liberal al lui Brătianu, voeşte să extermine Neamul Evreesc. Brătianu întreţine şi patronează din umbră bandele de huligani. Copii noştrii nu mai au dreptul să urmeze la şcoli. Fii noştrii sunt bătuţi ziua în namiaza mare, până la sânge, iar unii au fost chiar omorâţi. Sinagogile noastre sunt devastate şi distruse iar odoarele sfinte ce nu pot fi atinse decât de rabini, sunt călcate în picioare şi distruse de bandele liberale.

Brătianu este criminalul nostru. Brătianu a tras sabia contra noastră, dar de aceiaşi sabie va muri.

Fii ai poporului ales,

Marele consiliu al U. E. R., precum şi Marea Loje etc. întrunite în ziua de 4 Februarie, a hotărât ca toţi evreii să dea voturile lor acelor partide cari vor susţine drepturile evreilor încălcate de români.

Nu vă lăsaţi deci înfricoşaţi de ameninţările criminalilor de liberali şi votaţi numai lista pe care sunt trecuţi marii oameni de stat şi protectori ai noştrii în frunte cu D-nii: Nicolae Iorga, Maniu, Stere, Doctor Lupu, Vaida Voevod, Mihalache etc.

Poporul ales şi cel mai vechi al lui Israel, nu a fost şi nu va fi niciodată învins, iar cei care vor încerca să se atingă numai de noi, îi vom distruge fără cruţare şi fără milă.

Marea Lojă şi Supremul Consiliu al României

Buchdruckerei — O. m. b. h. — Czernowitz

REDESCOPERIREA REALULUI

Aşa s-ar putea intitula cartea lui Vintilă Horia, *Recucerirea Descoperirii*, tradusă din spaniolă la Editura Eminescu anul acesta. Căci pe fondul istoriei Lumii Noi, este urmărită seismograma simţului pentru real, cu toate consecinţele scăderii acestei capacităţi de percepţie la omul modern, până la nefasta atrofiere hegeliană: "realul este raţionalul, raţionalul este realul."

Scuturarea de "legenda neagră" cu privire la faptele conchistadorilor spanioli (venită pe filieră franceză şi interesat întreţinută astăzi) este o primă invitaţie a autorului la restaurarea realităţii. Înainte de orice, trebuie să ştim că Descoperirea aparţine unei Spanii medievale, unde creştinismul - luminând întreaga epocă a Regilor Catolici - nu fusese înlocuit de "umanism", ca în restul Occidentului. Era însă mult mai puţin retrograd ori închistat faţă de reforma luterano-calvină, dovadă că heliocentrismul lui Copernic este apărat de un călugăr toledan "cu câteva decenii înainte ca Galilei să fi cutezat..." (p. 41), iar teoria era obiect de studiu la Universitatea din Salamanca încă din 1594 (p. 68).

Spiritul Castiliei, spune autorul la p. 49, înseamnă ecumené creştină. Castilia, putem completa noi, este Ţara Castelelor, cum e zugrăvită şi în blazon, totodată ţara făurită de nobila castă a hidalgilor (literal, oameni ai faptei), dar poate şi ţara...castă prin excelenţă, acel "pământ osos", transfigurat de sfinţenie.

Astfel, cucerirea noului continent, salvat în duh prin înlocuirea sângeroaselor sacrificii aztece cu religia iubirii (p. 29), a fost făcută de soldat şi călugăr (iţă), de un psihic echilibrat între cei doi poli (material şi spiritual) ilustraţi prin arhetipurile Don Juan şi Sf. Tereza de Avila (pp. 55-57). Faţă de această operă de spiritualizare a Cosmosului, exploatarea de astăzi, prin care este secătuit de resurse şi desfigurat, ne apare şi mai tragică.

Cât priveşte colonizarea propriu-zisă, în 1635 "Spania îşi formulase deja politica în materie de drept indian, pe când Franţa va zăbovi încă un secol şi jumătate..." (p. 74). Deja din primii ani ai cuceririi ne parvine o scenă care pune în lumină starea de spirit reală a majorităţii conchistadorilor: "De cum văzurăm noi, soldaţii, că pretenţia lui Diego Velasquez nu era ceva drept, i-am dat răspuns cum că spusele lui nu le porunceşte nici Dumnezeu, nici Regele: să facem din oameni liberi, sclavi" (p. 13).

Iar între 1550-1556, "împăratul adună la Valladolid...floarea juriştilor epocii, pentru a lămuri tema dreptăţii sau nedreptăţii cuceririi Americilor în lumina drepturilor omului." (p. 75) Au fost călugări care au luat apărarea indienilor, ca fiinţe egale cu spaniolii, dar convertirea religioasă a fost găsită benefică pentru curmarea ritualurilor antropofage.

Însă curând, sub intensificarea propagandei umanist-luministe, Spania începe să se îndoiască de legitimitatea Conquistei. Madridul, franţuzit odată cu instalarea dinastiei Bourbonilor, devine tributar modelului cultural străin, începe să privească teritoriile de peste mări nu ca parte a Imperiului creştin, ci doar ca furnizoare de materii prime. Lojile masonice, Voltaire - ghid al conştiinţei europene - grăbesc prăbuşirea; se ajunge la paradoxul unor "despoţi luminaţi" ce acceptau republica-nismul, fără a înţelege că astfel îşi pregăteau singuri pieirea.

Criza monarhică atrage criza Bisericii Catolice, şi în 1767 iezuiţii sunt expulzaţi din Paraguay, unde avuseseră o foarte importantă funcţie spirituală. Se întăreşte campania de negare a moştenirii spaniole în Americi, care va impune, printre altele, numele de "America Latină" unui continent a cărui dezvăluire (alétheia) aparţine în întregime spaniolilor. Sunt exaltate Revoluţia şi Independenţa, în urma căreia "...continentul s-a împărţit într-o droaie de state neputincioase, supuse Marii Britanii, conform unor planuri bine puse la punct dinainte." După Independenţă, "în mai puţin de jumătate de veac, toate ţările de limbă spaniolă, nou-noutele şi bogatele naţii ale grâului şi petrolului, ale smaraldelor şi cauciucului, s-au transformat în sucursale oarecare, în trepte spre subdezvoltare. Pare ireal, dar pe măsură ce dolarul îşi sporeşte valoarea... şi abundenţa producţiei nu descreşte câtuşi de puţin în termeni de export, omul argentinian, uruguayan, mexican sau venezuelean, cândva bogat, devine tot mai sărac..." (pp. 118, 119)

Înaintarea Angliei spre Pacific începuse mai mult, sub umbrela "penetraţiei portugheze la est de Brazilia (p. 101). Ea a împiedicat visul lui Simon Bolivar, înfăptuirea unui singur stat liber, care să cuprindă întreaga Americă de Sud. Referitor la acestea, scriitorul Ernest Palacio afirmă: "La Congresul din Aix-la-Chapelle, desfăşurat în 1818 (...), se discută situaţia coloniilor americane şi Anglia reuşeşte să-şi impună teza de neintervenţie. De neintervenţie publică, se înţelege, ceea ce nu exclude propriu-i intervenţionism permanent şi deghizat. Agenţii englezi mişună prin toată America... aciuaţi prin preajma guvernelor sau armatelor revoluţionare, sub masca unor negustori neştiutori sau a unor aventurieri romantici îndrăgostiţi de libertate" (v. nota 67).

"Apostolii liberului schimb", "mitul capitalismului străin" fără de care progresul este cu neputinţă, fac parte din "*credo*-ul liberalismului...ce va domni, din Olimpul metalic şi inexpugnabil, peste era «păcii şi administraţiei»" (pp. 117, 134). Aceste elemente de presiune ideologică şi psihologică, determină printre altele deschiderea porturilor argentiniene pentru englezi (p. 134). Începe agresiunea oraşului împotriva ţăranilor, a trăitorilor pampei (*gauchos*). Omul mahalalelor argentiniene va fi un subprodus cultural, colportând un gen pervertit ca tangoul, în care virilul suflet castilian e înlocuit de un sentimentalism dulceag, exhibat şi în serialele TV sud-americane de astăzi.

Pentru întreg Continentul se prefigurează faptul că "nu poate lua parte decât ca victimă sau client al altor centre la pregătirea viitorului omenirii", deoarece "politicienii... doresc fie unitatea în înrobirea marxistă, fie dezbinarea în cadrul înrobirii capitaliste" (p.107).

Dinspre începutul veacului trecut, Mexicul, după 300 ani de viceregat, începe să îndure zguduiri succesive, ca urmare a laicizării puterii: Independenţa, "reforma", "imperiul" lui Maximilian, revoluţia din 1914 şi războiul cristerilor (*de los cristeros*) între 1928-1931; ultimul, o cumplită pildă a efectelor ateismului dezlănţuit al secolului nostru, pagină de istorie de o excepţională însemnătate pentru noi, românii.

Întregul şir de evenimente a întruchipat "o înfruntare între suflet şi trup, între civilizaţie şi barbarie..." (p. 163).

"...Cortesurile din Madrid votează în 1820 decrete anticlericale ce ofensau pioşenia populară... «Ateu şi iacobin» va fi, de atunci încolo, nu numai guvernul central cu sediul în vechea capitală a imperiului, ci şi noul guvern mexican. Ceva fundamental, o legătură creată prin colaborarea dintre Coroană şi cler, în epoca Habsburgilor, se rupsese odată pentru totdeauna. Şi tocmai în ruptura aceasta...vor avea loc războaiele fratricide ale Mexicului liber..." (p. 167)

"Reforma" Bisericii, care a iscat războiul civil din 1857, a eliminat religia din învăţământ, Statul a confiscat proprietăţile bisericeşti şi a interzis funcţionarea ordinelor religioase masculine. În 1860 toţi preoţii au fost exilaţi. Urmează intervenţia lui Napoleon al III-lea, care încearcă să repună lucrurile, dar curtea imperială a lui Maximilian de Habsburg este prea depărtată de sufletul popular pentru a putea rezista. În 1974 schema se repetă (arestarea şi expulzarea iezuiţilor), ceea ce provoacă insurecţia "religionarilor", preludiu al cristerilor.

Despre această stare de lucruri, generalul Porfirio Diaz va declara: "Persecuţia împotriva Bisericii... înseamnă război, şi încă un astfel de război încât guvernul nu-l mai poate câştiga decât împotriva propriului popor, cu sprijinul umilitor, despotic, scump şi periculos al Statelor Unite."

Într-adevăr, SUA "s-au priceput a interpreta rolul de putere protectoare din umbra intenţiilor lor. Petrolul continuă şi astăzi să justifice intervenţia..." (p. 172).

În tot cursul secolului XIX, Mexicul primeşte asaltul frontal al utopiei, care, începând cu primele decenii ale veacului nostru, devine comunistă. Biserica, umilită de atâtea reprimări, ce se înteţesc după 1913, suspendă cultul, lăcaşurile se golesc, catolicii se drapează în doliu. "Cancerul anormalului se înstăpânise pe Mexic şi, din lumea întreagă, numai «cristerii» au înţeles de unde vine primejdia şi s-au răsculat furios împotriva a ceva ce n-avea altă soluţie decât războiul" (p. 168). Singuri până la sfârşit, uniţi într-o armată de strigătul «*Cristo Rey!*», (Hristos Rege), pornesc într-o adevărată Cristiadă. Fără a fi sprijiniţi de ierarhie, nici de Papă, luptă cu îndârjire până la ocuparea întregii ţări. Este un "război purtat...împotriva partidului ateu de la putere şi, până la sfârşit, împotriva ierarhiei înseşi a Bisericii, dramă în fond imposibil de povestit, pentru că, precum în *Războiul sfârşitului lumii* de Mario Vargas Llosa, răzvrătiţii, purii, apărătorii ultimi ai credinţei nu vor primi nici un ajutor, nici măcar de la episcopii lor, dar în pofida a orice, vor învinge, fiind apoi trădaţi, urmăriţi şi măcelăriţi după obţinerea victoriei şi predarea armelor, în numele unei păci desfigurate" (p. 165).

Cititorul va fi şocat de strania asemănare a celor întâmplate cu evenimentele ce vor avea loc doar peste câţiva ani, la distanţa unei jumătăţi de planetă, unde Legiunea Arhanghelului Mihail din România îşi va săpa definitiv profilul în efigie, ca o mişcare în primul rând spirituală, unind luptători în apărarea aceleiaşi credinţe în Hristos, în pofida prigoanei la care consimţiseră şi cele mai înalte feţe bisericeşti. Şi să nu uităm că în Spania, oameni de elită ai Legiunii au mers la moarte fără ezitări confesionale, din imboldul unei simţiri creştine cu adevărat ecumenice.

...Guvernul este nevoit să redeschidă bisericile şi, în înţelegere cu prelaţii mexicani, vinovaţi de o crasă orbire, dacă nu şi mai grav, stabileşte reluarea cultului *în conformitate cu legile în vigoare*, viclenie care prinde şi astăzi. Cristerii, care se întorseseră acasă şi predaseră armele în urma unei "înţelegeri" a celor de sus, sunt victimele unui "măcel în masă, care a durat luni de-a rândul şi a făcut ca asupra întregii întâmplări sinistre să planeze bănuiala de trădare." Entuziasmul popular prilejuit de reîntoarcerea preoţilor n-a ţinut mult. "Tragedia a fost atât de sângeroasă, represaliile atât de mari, încât...au murit mai mulţi «cristeri» după faimoasele «aranjamente» decât în război. A fost un asasinat în masă, un masacru al inocenţilor." (Ceea ce ne aminteşte de victimele de după 22 dec. 1989...) "Ce a început, imediat după semnarea «aranjamentelor», a fost... asasinarea sistematică şi premeditată a tuturor şefilor cristerilor, cu scopul de-a face imposibilă orice reizbucnire a mişcării" (pp. 179, 180).

Astfel, cugetă amar autorul, "morţii sunt mai numeroşi decât viii şi ocupă încet-încet locul acestora pe pământ, sunt substanţă ubicuă... şi îşi împrumută viţele realităţilor acelora pe care viii nu s-au priceput să le întreţină..." (p. 178).

Dar realitatea pământească pare să nu mai ţină cont de jertfă, batjocura continuă, după 1932 statul intensifică

Florea TIBERIAN

(continuare în pag.7)

Profiluri lirice
SILVIU BUNTA

Cel Unul-Născut

Iată, astăzi Se naşte Înfrânarea noastră, Bucuria noastră,
Cel ce a răbdat pe obrazul Său scuipatul, Dumnezeu.
Să punem început cu Începutul nostru, cu harul şi cu puterea.
Mărit este Cel ce toate le poate şi pe toate le îndură!
Firea noastră a luat-o asupra Lui, cu slăbiciunile noastre S-a împovărat,
cu posturile noastre a postit,
cu moartea noastră a murit Cel ce nu cunoaşte stricăciune.
Viaţa noastră, Doamne Dumnezeule, Iisuse Hristoase,
Cel ce eşti la începutul drumului şi capătul fără capăt al lui,
Cuvântă, Cuvântule!
"Eu sunt Cel ce iubesc şi îmbrăţişez, Ieslea.
Nimeni nu moare cu moartea Mea,
nimeni nu se frânge cu postul Meu,
ca pe un prunc am născut viaţa, nu am scâncit."
Cel ce este Cuvântul prin Care s-a rostit totul a pus început grăirii Lui
şi a învăţat să vorbească Cel ce toate le-a numit la viaţă.
Cel ce binecuvântează a întins mâini omeneşti.
A deprins copilăreşte mersul Cel ce nu are loc unde să nu fie.
Se înfăşează fiindcă S-a descoperit nouă.
Se primeşte la poarta templului
Cel ce cu poalele veşmintelor Lui umple templul.
Se poartă în braţe Cel ce ţine toate fiindcă S-a adus.
Cum să Te numesc, Cuvântule?
"Cugetă-te pe tine, omule, ia seama la tine,
adună-te înăuntrul tău, adună-ţi mintea.
Numindu-le pe toate cele bune cu un nume, nu Mă vei numi încă pe Mine.
Numeşte tot frumosul şi nu vei cunoaşte încă Chipul Meu.
Nu cunoşti înălţimea Mea fără înălţime şi nici adâncurile în care M-am preamărit."
Văzându-Te pe Tine, Dulceaţa noastră fără apropiere,
suntem răniţi şi îndureraţi de cele dinăuntru ale noastre, păcătoşii!
Ce ochi ar putea vedea, ce gură ar putea spune?

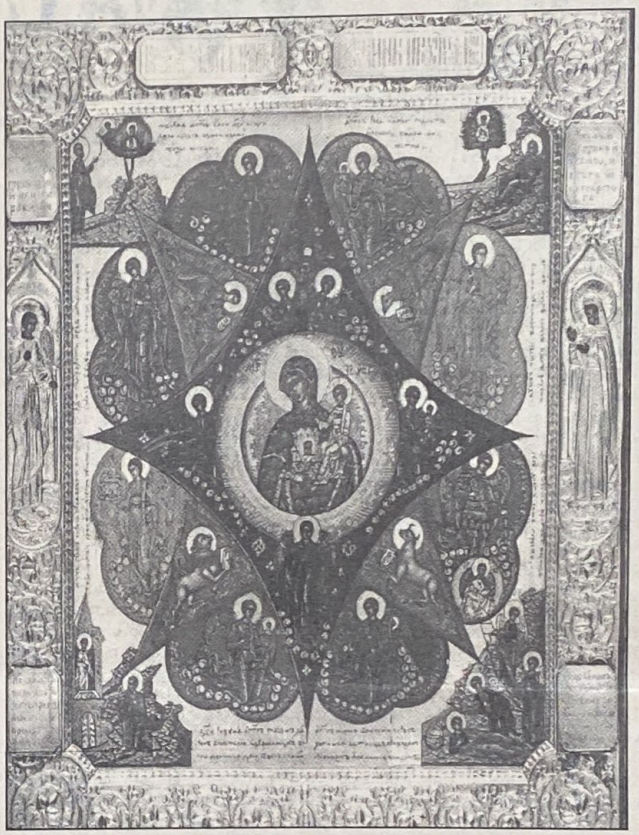

Cândva am să tac

Soţiei mele împărătese, Maria

Cândva am să tac:
când nu mă voi mai întoarce
şi, de-aş vorbi, m-ar auzi doar Cel
ce-mi ascultă inima.
Atunci voi fi viu:
când trupul, dintr-o dorire imensă
s-a fărmiţat şi s-a împrăştiat
spre a fi înviat cu un har străveziu.
Atunci
când am să ştiu să aştept dorind,
vei fi lângă mine mereu:
nu mă voi întoarce niciodată înapoi
la lucrurile ce nu merită nici o lacrimă.
Atunci voi fi neostenit
când toate vor trebui să fie din nou
deodată,
pretutindeni fără sfârşit şi început.

Binelăuntrul meu

De Tine şi spre Tine a fost făcută
partea poftitoare a sufletului meu, Iisuse Hristoase, Înfrânarea mea.
Pentru Cuvântul Cel neînţeles apropiat a fost făcută mintea mea.
Spre vederea Luminii Celei neapropiate am primit ochii de la Ea.
Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne!
Toate le avem ca să Te avem pe Tine.
Sunt trup ca să mă împărtăşesc cu Trupul şi Sângele Tău;
împărtăşitu-m-am cu Tine, Hristoase al meu, şi am avut ochii vederii.
Văzutu-Te-am în mâna mea pe Tine, văzutu-Te-am în piciorul meu,
niciodată n-au fost mai bune mădularele mele,
niciodată n-am fost mai bun.
Găsitu-Te-am, Făcătorul meu, şi Te-am gustat,
bun sunt şi adevărat în Tine şi prin Tine, cu Tine în mine,
Dulceaţa mea neapropiată.
Mâna mea Te-a aţins pe Tine, întru Care s-a-ntins,
gura mea s-a umplut de bunătatea Ta cea suprabună.
În Tine viază viaţa mea, Adevărul meu.
Se arată după chipul Tău adânc setea mea înaltă,
mă prepotrivesc sălăşuirii Tale neapropiate şi-nfricoşătoare
şi numai Tu Te potriveşti
în blândeţea atingerii Tale mistuitoare şi nevătămătoare
în mine, nesăturatul robul Tău.
Nu mai încetez a fi tot mai deplin eu însumi, fiindu-mă Tu,
Binelăuntrul meu!

COMENTARIU LA CARTEA FACERII

(urmare din numărul trecut)

3. PĂCATUL STRĂMOŞESC

Păcatul este călcarea cu deplină ştiinţă şi cu voie liberă, prin gând, cuvânt sau faptă, a voii lui Dumnezeu. În acest spaţiu, însă, nu vom vorbi atât despre păcat în general, cât despre păcatul săvârşit de primii oameni, numit *păcatul strămoşesc*.

E interesantă apropierea ce se poate face între termenul grec *hamartia* (= perversiunea voinţei; păcat) şi sanskritul *mirta* (= moarte), ambele conţinând grupul de consoane MRT, la fel ca şi în românescul *moarte* sau rusul *smerti*. Credem că apropierea nu este întâmplătoare, de vreme ce "Plata păcatului este moartea" (*Rom.* 6, 23).

Conştiinţa păcatului nu e întâlnită doar la vechii evrei. O rugăciune babiloniană cuprinde mărturisirea: "Doamne, mari sunt păcatele mele! (...) Păcatele mele sunt de şapte ori câte şapte". Aceeaşi convingere exista şi la egipteni: "Păcatul care dă târcoale pe pământ nu are sfârşit". După un mit iranian, Ohrmuzd le porunceşte primilor oameni să facă binele, să nu-i slăvească pe demoni şi să postească. Dar ei cedează ispitirii lui Ahriman. De aceea, sufletele lor vor rămâne în infern până la înviere.

Să revenim la textul Scripturii: "*Şarpele era însă cel mai şiret dintre toate fiarele de pe pământ, pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. Şi a zis şarpele către femeie: Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncaţi fructe din pomii raiului?*" (*Fac.* 3, 1). "Este vorba de un şarpe, numai că sub această formă de apariţie se ascundea un spirit rău, Satan. (...) Măiestria cu care şarpele face pe Eva să cadă în ispită presupune o fiinţă dotată cu raţiune. Eva e încredinţată că cel care vorbeşte cu ea e o fiinţă superioară unui animal. Şarpele cunoaşte bine porunca dată de Dumnezeu. Acel spirit înşelător nu putea fi decât un înger căzut, adică diavolul" (Athanase Negoiţă, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credinţa noastră, Bucureşti, 1992, p. 98). Aceeaşi explicaţie o dă şi Noul Testament: "Şarpele cel vechi de zile, numit diavolul şi Satana, acela care înşeală întraga lume, care a fost aruncat pe pământ şi, împreună cu el, au fost aruncaţi toţi îngerii lui" (*Apocalipsa* 12, 9). Citatul dă de înţeles că diavolii sunt îngerii căzuţi înainte de facerea lumii materiale (*vechi de zile*). Natura acestor fiinţe e indicată şi prin cele două numiri folosite mai sus: grecul "diavol" şi ebraicul "satana". *Diábolos* înseamnă "calomniator; pârâş; clevetitor", iar *satan* se traduce prin "potrivnic; vrăjmaş".

Putem bănui de ce a ales diavolul chipul şarpelui, de vreme ce până azi el are o anume putere de fascinaţie, stârnind însă şi teama, ca urmare a amintirii ancestrale. Sfântul Ioan Damaschin explică: "Şarpele era prietenul omului; se apropia de el mai mult decât toate celelalte vieţuitoare şi vorbea cu el prin mişcări plăcute. Pentru aceea, tocmai prin intermediul lui diavolul, autorul răului, a sfătuit pe strămoşi".

Şarpele este prezentat în toate mitologiile lumii, cu un simbolism ambivalent. Şi în Scriptură, şarpele are când sens negativ, după cum s-a văzut, când pozitiv (simbolizând înţelepciunea, sau chiar pe Mântuitor, în chipul *şarpelui de aramă*).

"*Iar femeia a zis către şarpe: Roade din pomii grădinii raiului putem să mâncăm; numai din rodul pomului celui din mijlocul raiului ne-a zis Dumnezeu: Să nu mâncaţi din el, nici să vă atingeţi de el, ca să nu muriţi!*" (*Fac.* 3, 2-3). Nu ştim ce fel de pom era acela. Tradiţia îl socoteşte fie smochin, fie, mai târziu, măr (după cum putea fi şi orice altfel de pom). Interesant e că ambii pomi în discuţie au, asemeni şarpelui, un simbolism ambivalent. Smochinul, pom sfânt la vechii orientali, este blestemat de Hristos (*Mt.* 21, 19); iar mărul aduce fie fertilitatea, fie moartea.

Teofil al Antiochiei răspunde la alte întrebări posibile: Fructul acelui pom cuprindea în sine moartea? Sau doar cunoştinţa? Este cunoştinţa aducătoare de moarte?... "Cât priveşte pomul cunoştinţei, era bun şi era bun şi rodul lui. Că nu-i aşa, precum socot unii, că pomul acesta cuprindea în el moartea, ci neascultarea. În rodul lui nu era altceva decât cunoştinţă. Iar cunoştinţa este bună, dacă este folosită cum trebuie. În ce priveşte vârsta, Adam era încă un copil; de aceea, Adam nu putea cuprinde după vrednicie cunoştinţa".

"*Atunci şarpele a zis către femeie: Nu, nu veţi muri! Dar Dumnezeu ştie că în ziua în care veţi mânca din el vi se vor deschide ochii şi veţi fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul*" (*Fac.* 3, 4-5). Diavolul, cel care "când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii" (*In.* 8, 44), reuşeşte ca în câteva cuvinte să spună trei minciuni: că oamenii nu vor muri; că vor fi ca Dumnezeu; că Dumnezeu Cel atotbun ar cunoaşte răul (se subînţelege şi o temă sau chiar invidia manifestată de Dumnezeu faţă de om). Cuvântul şarpelui cuprinde şi o jumătate de adevăr: aceea că li se vor deschide ochii atunci când vor mânca din pom. Într-un fel, ochii primilor oameni s-au deschis, cunoscând pe dată ce au pierdut...

"*Şi chibzuind femeia că rodul pomului este bun de mâncat şi plăcut ochilor de privit şi îţi mai dă şi puterea cunoştinţei, luând un fruct din el, a mâncat şi i-a dat şi bărbatului şi a mâncat şi el*" (*Fac.* 3, 6). Este o taină cum de omul, creat bun de către Dumnezeu, a ales neascultarea. Sfântul Chiril al Alexandriei explică: "Să spunem deci că omul a fost făcut la început având cugetarea mai presus de pocat şi de patimi, dar nu şi cu totul incapabil să se abată spre ceea ce ar fi voit. Căci Dumnezeu a socotit că e drept să-i încredinţeze omului frânele propriilor voiri şi să îngăduie pornirilor lui libere să facă ceea ce le place. Pentru că virtutea trebuie să fie liber aleasă şi să nu fie fructul necesităţii, nici să fie ţinută să nu cadă de către legile firii". Tertulian vede a fi aici vorba despre virtutea răbdării: Femeia "n-ar fi păcătuit deloc dacă ar fi aşteptat cu neclintită răbdare interdicţia divină". Sfântul Chiril al Alexandriei, comentând acest verset, vede şi urmările păcatului strămoşesc în generaţiile următoare: "Chipul (tipul) plăcerii e femeia. Şi prin mîngâierile plăcerilor lunecă mintea adeseori spre ceea ce nu voieşte. Deci întâmplarea care se observă în Adam în mod sensibil, ca într-un chip îngroşat al lucrurilor, o poate vedea cineva în mod spiritual şi ascuns întâmplându-se în fiecare dintre noi. Căci răsărind mai întâi plăcerea, farmecă mintea şi o atrage pe încetul spre socotinţa că nu e nicidecum vorba de o încălcare a legii dumnezeieşti".

Interesant că, aici, Mircea Eliade crede că avem de-a face cu "valoarea existenţială a cunoaşterii. Cu slte cuvinte, ştiinţa poate să modifice radical structura existenţei umane" (*op. cit.*, p.169). Dar, după cum vom vedea, omul a căzut într-o *falsă cunoaştere*, nemaiputând deosebi binele de rău.

"*Atunci li s-au deschis ochii la amândoi şi au cunoscut că erau goi, şi au cusut frunze de smochin şi şi-au făcut acoperăminte*" (*Fac.* 3, 7). Omul se vrea "ca Dumnezeu" şi cunoaşte doar că e gol! În locul celor speranţe, el "s-a acoperit cu asprimea vieţii pline de dureri - căci aceasta simbolizează frunzele de smochin" (Sf. Ioan Damaschin). Sau, cum spune Tertulian, "Adam şi Eva, când au ajuns să cunoască, şi-au acoperit pe dată ceea ce au cunoscut". Trupul, când nu iradiază lumina cea necreată, este materie goală, cu aspect grosier, de care oamenii s-au ruşinat. Nu e vorba aici doar de acoperirea sexului, ci întregul trup e resimţit ca neputincios şi lipsit de frumuseţe. Ca şi Adam în rai, Hristos pe Cruce era gol şi nu Se ruşina, căci în trupul Său nu a lucrat păcatul.

"*Iar când au auzit glasul Domnului, care umbla prin rai în răcoarea serii, s-au ascuns Adam şi femeia lui de faţa Domnului Dumnezeu printre pomii raiului. Şi a strigat Domnul Dumnzeu pe Adam şi i-a zis: Adame, unde eşti?*" (*Fac.* 3, 8-9). Nu trebuie să ne mire întrebarea divină. "Cel ce ştie toate nu căuta să afle, ci voia ca Adam să înţeleagă ce a ajuns din ceea ce era. *Unde eşti?*, în loc de: *în ce cădere ai ajuns de la atât de mare înălţime!*" (Sf. Vasile cel Mare). Nu e vorba de o depărtare "geografică" între om şi Dumnezeu, ci de ruptura introdusă de păcat. De remarcat comportarea iraţională a primilor oameni, când încearcă să se ascundă de Cel atotprezent. Urmările păcatului sunt imediate. Totodată, observăm grija pe care o arată Dumnezeu chemând omul la pocăinţă. El nu abandonează creatura căzută!

Văzând că fapta îi este cunoscută, Adam, în loc să-şi recunoască vina, învinovăţeşte pe femeie şi, indirect, pe Dumnezeu: "*Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom şi am mâncat*" (*Fac.* 3, 12). La fel, femeia aruncă vina asupra şarpelui: "*Şarpele m-a amăgit şi eu am mâncat*" (*Fac.* 3, 13). Şarpele nicii nu mai e întrebat, căci Dumnezeu ştie că este pururi "potrivnic" şi "vrăjmaş", ci i se anunţă direct pedeapsa: "*Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate dobitoacele şi fiarele de pe pământ: pe pieptul şi pe pântecul tău să umbli şi pământ să mănânci în toate zilele vieţii tale*" (*Fac.* 3, 14). Târâtul pe piept şi pe pântece arată degradarea sentimentelor şo goana după plăceri, pântecele şi cele mai jos de el fiind socotite sediul plăcerilor trupeşti; cel ajuns în acest grad va mânca pământ, adică nu va mai putea depăşi materialitatea. "Foarte potrivit s-a adăugat apoi la cuvintele *pe piept şi pe pântece* cuvântul *vei umbla*. Căci plăcerea nu stăpâneşte asupra celor ce stau pe loc şi sunt liniştiţi, ci asupra celor ce sunt mereu în mişcare şi plini de tulburare" (Nil Ascetul).

"*Duşmănie voi pune între tine şi femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei; aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei prândi călcâiul*" (*Fac.* 3, 15). Toţi Sfinţii Părinţi au văzut în acest loc prima vestire a venirii Mântuitorului. Cel ce va zdrobi capul şarpelui (puterile iadului) şi Care va fi *sămânţă a femeii*, născându-Se din Fecioară, fără a avea un tată lumesc. Dar textul ne priveşte şi pe noi: "Fiindcă s-a spus de şarpe că este foarte viclean, păzeşte totdeauna capul acestuia, ca nu cumva să afle în tine cuib şi prin el locuinţă şi să lucreze în tine pustiirea" (Sf. Versanufie). Acelaşi autor desluşeşte înţelesul călcâiului, care "înseamnă sfârşitul". "Diavolul vrea să aibă câştigul final în lupta cu fiecare om" (D. Stăniloae). Ideea este dezvoltată de Sfântul Ioan Damaschin: "Porunca dată de Dumnezeu primului om ne cere să păzim capul şarpelui, adică începutul gândului vătămător, prin care acela încearcă să se şerpuiască în sufletul nostru, ca nu cumva prin primirea capului, care este prima răsădire a gândului, să primim şi celălalt trup al şarpelui, adică învoirea cu plăcerea şi prin aceasta să ducă apoi cugetul la fapta neîngăduită". E o gradaţie a păcatului, de la ispită până la săvârşire.

Ne putem, însă, întreba: de ce se războieşte diavolul cu noi? Răspunsul ni-l dă Sfântul Vasile cel Mare: Diavolul "n-a fost făcut duşman al nostru; dar din pricina invidiei a ajuns în duşmănie cu noi. Văzându-se aruncat jos dintre îngeri, n-a suferit să vadă pe pământean înălţat, prin propăşirea în virtute, la vrednicia îngerilor".

După *întâia Veste bună*, Dumnezeu anunţă pedeapsa femeii: "*Voi înmulţi necazurile tale, mai ales în vremea sarcinii tale; în dureri vei naşte copii; atrasă vei fi către bărbatul tău şi el te va stăpâni*" (*Fac.* 3, 16). Durerea nu va însoţi, însă, naşterea lui Iisus din Fecioara Maria, căci durerea urmează când i-au premers păcatul

Ioan Sorin USCA

(continuare în pag. 6)

din nou despre

TOLERANȚĂ

De câțiva ani asistăm la o adevărată psihoză a "toleranței". Apar ca din pământ festivaluri, reviste, săptămâni ale toleranței, anul toleranței, precum și inevitabilii specialiști într-ale toleranței.

Din nefericire, toate discuțiile și demersurile pe această temă (purtate cu un aer doct și superior) se cantonează cu o ciudată obstinație în domeniul banalului, a locurilor comune, a verbalismului noii "limbi de plastic" ce înlocuiește cu succes uzata și grobiana "limbă de lemn a vechii nomenclaturi".

Această avalanșă de "tolerantisme", nesusținută nici intelectual, nici de stringente necesități ale vieții sociale, face impresia unei încercări de "sugestionare" a opiniei publice, bazându-se pe un bine structurat sistem de gândire și de acțiune.

Pentru limpezirea atmosferei, o abordare cât de cât obiectivă, neimplicată ideologic, a acestei probleme, cât și a posibilelor ei implicații sociale și spirituale, ar putea avea un efect salutar. Rândurile ce urmează intenționează să dea un imbold unei clarificări necesare și să arate, chiar și vag, importanța mizelor acestei dezbateri.

Conceptul de toleranță nu poate fi înțeles fără corelarul său - autoritatea. După Bochenski, aceasta poate fi de două feluri: 1. a științei, a celui ce știe (epistemică) și 2. a superiorului (deontică), după domeniul logic pe care îl acoperă: cel al proporțiilor (ceea ce este) sau cel al directivelor (ceea ce trebuie). Acest model de analiză se potrivește conceptului nostru tocmai datorită gradului său ridicat de formalism, ce permite o subliniere a caracterului de exterioritate ce îi revine toleranței. Ea nu ne permite să înțelegem fenomene și procese cum ar fi: apariția "omului-masă", a omului-unidimensional, manipularea prin intermediul nevoilor-false ce țin de anumite mecanisme psihologice și poate chiar de o anumită ontologie umană.

Revenind acum la grila de lectură oferită de filosofia analitică a lui Bochenski, trebuie să remarcăm faptul că problema opiniilor nu se poate pune în cazul toleranței. Doar a *exprimării* lor. Felul de autoritate corelativ este cel deontic. Cu alte cuvinte: nu există toleranță epistemică, doar deontică.

Ea intervine doar în momentul manifestării, a punerii în aplicare a anumitor credințe, opinii, ideologii, etc.; în momentul în care unele modele (de acțiune, de gândire, de comportament) încearcă să pună stăpânire pe spațiul social (și mental) al unei societăți.

Toleranța reprezintă acea marjă de siguranță, acea distanță până la care există compatibilitate între modelele vechi și cele noi, odată trecută limita de siguranță apare, *în mod normal*, intoleranța.

Important pentru punctul nostru de vedere e că acest mecanism, acest cuplu toleranță-intoleranță capătă o semnificativă echivocitate axiologică. Toleranța nu implică neapărat o conotație pozitivă, iar intoleranța, una negativă. Există o toleranță bună și o intoleranță rea, dar și o toleranță rea și o intoleranță bună; după cum noile modele sunt complementare sau antagonice nu neapărat cu cele vechi, ci cu anumite presupoziții fundamentale ale unei comunități (ne aflăm acum în domeniul axiologic), cum ar fi în cazul nostru etnosul, cu toate dimensiunile lui: de la biologic la spiritual, trecând inevitabil prin politic (sub forma statului național).

Încercările de prezentare a intoleranței sub forma unei monstrozități patologice și de erijare a "specialiștilor într-ale toleranței" într-o elită "medicală" *sui-generis* care să ne vindece de această grea "boală națională" arată sau o gravă neînțelegere sau o totală aservire a unei bune părți din inteligheția postdecembristă noii inchiziții cultural-politice. Daltonismul e aici o boală profesională: roșul vechilor comisari ideologici a fost înlocuit foarte ușor cu albastrul intens al raporturilor de la Strasbourg.

Hipostuzierea toleranței, scoaterea voită din contextul ei firesc, odată acceptată de mentalul colectiv al unui popor, duce la o dereglare a unui important mecanism de apărare și la o paralizare a capacității de ripostă, tocmai acum, când acțiunile cu vector antiromânesc par să se intensifice pe toate palierele vieții sociale.

Importanța acestei dispute e totuși mult mai mare, mizele ei au chiar o nuanță eshatologică. Acum câțiva ani, în plină glorie, Gorbaciov proclama: "Toleranța este alfa și omega". Gorbaciov a dispărut apoi, dar mesajul său este și astăzi folosit la crearea "noii ordini mondiale".

Nu putem să nu ne înfiorăm văzând că totul începe cu o blasfemie. Doar Christos e "alfa și omega"; iar acum suntem îndemnați pe diverse tonuri să schimbăm Calea, Adevărul și Viața, persoana, comunitatea de iubire, Biserica; să devenim de drept membre separate, tolerându-ne într-un vid reciproc; să înlocuim din nou Persoana cu o confuză și abstractă noțiune, cu un sentimentalism superficial, cu un umanism bărbieresc.

Dar noi nu ne mai închinăm la idoli de aproape două mii de ani.

C. NICOLAE

(urmare din pag. 5)

și plăcerea. "Așa cum necazul a cuprins pe Eva și sămânța ei până azi, așa bucuria a cuprins pe Maria și pe bunii creștini în veci. Deci altfel suntem fii ai Evei și am cunoscut blestemul ei peste noi pentru gândurile noastre rele; și altfel trebuie să înțelegem că suntem fii ai lui Dumnezeu pentru gândurile bune ale Sfântului Duh și pentru patimile lui Hristos, dacă le avem cu adevărat în trupul nostru" (Isaia Pustnicul).

Urmează anunțarea pedepsei bărbatului: "*Pentru că ai ascultat vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci, blestemat va fi pământul pentru tine! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului! În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce*" (*Fac.* 3, 17-19). *Biblia de la București* (BB, 1688) traduce diferit: "*blestemat pământul întru lucrurile tale*". "Pământul blestemat în faptele lui Adam este trupul lui Adam, necontenit blestemat prin faptele lui, adică prin patimile minții lipite de pământ, la nerodirea virtuților, care sunt fapte ale lui Dumnezeu. Din trupul său se hrănește omul cu durere și cu întristare multă, bucurându-se doar de puțină dulceață ce i-o dă el. Din trup îi răsar omului, pe deasupra plăcerii stricăcioase, grijile și gândurile, ca niște spini, și marile ispite și primejdii, ca niște mărăcini" (Sf. Maxim Mărturisitorul). Cât despre pâinea mâncată în sudoarea feței, Sfântul Versanufie arată că "sudoarea frunții omului din afară obține pâinea materială. Sudoarea omului dinăuntru (paza gândurilor, rugăciunea - n.n.) obține pâinea cerească".

Omul fiind zidit ca stăpân al creației, căderea sa a avut un efect cosmic. Căderea este doar a omului, dar suferința se extinde și asupra celor ce îi sunt supuse. "Toate creaturile au plâns pentru moartea și căderea lui (Adam), pentru că vedeau pe acela care le fusese dat ca împărat, făcându-se rob al puterii potrivnice și viclene. Cu întuneric s-a îmbrăcat sufletul său(...). El era acel om care a fost acoperit cu răni de către tâlhari și lăsat pe jumătate mort, pe când cobora din Ierusalim la Ierihon. Lazăr, de asemenea, pe care Domnul l-a înviat din morți pe când răspândea miros urât, încât nimeni nu se putea apropia de mormânt (*Ioan* 11, 39), era simbol lui Adam, al cărui suflet răspândea mult miros urât și era plin de negreală și de întuneric" (Sf. Macarie Egipteanul). "După călcarea poruncii (...), când pofta irațională a condus în el rațiunea, când a nesocotit porunca Stăpânului, atunci și zidirea supusă lui s-a revoltat contra stăpânului pus de Creator" (Sf. Ioan Damaschin).

"*Și a pus Adam femeii sale numele Eva, adică viață, pentru că era să fie mama tuturor celor vii*" (*Fac.* 3, 20). Abia acum, după cădere, primește femeia numele de Eva (*Khavah* = viață).

"*Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat*" (*Fac.* 3, 21). Omul "s-a îmbrăcat cu murirea, adică cu morbiditatea și grosolănia corpului - căci aceasta simbolizează îmbrăcarea cu piei" (Sf. Ioan Damaschin). Un alt înțeles: Dumnezeu "consolidează" trupurile oamenilor, spre a face față vieții pline de greutăți ce va urma.

"*Și a zis Domnul Dumnezeu: Iată, Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul. Și acum nu cumva să-și întindă mâna și să ia roade din pomul vieții, să mănânce și să trăiască în veci*" (*Fac.* 3, 22). Aici e, evident, un mod ironic de a vorbi; de mirare că Eliade nu a sesizat aceasta (*op. cit.*, p. 169). Despre ironia divină a vorbit Sfântul Ioan Gură de Aur (*Omilii la Facere*) și o confirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul: "Dumnezeu întrebuințează în chip ironic și osânditor pluralul: *s-a făcut ca unul din Noi*, care corespunde cu ideea despre Dumnezeu sădită în Adam de amăgirea șarpelui".

Un soi de mister păstrează Scriptura în jurul pomului vieții. Dumnezeu, știind că omul va călca porunca, nu i-a mai vorbit despre acel pom. Nici autorul biblic nu e prea generos în dezvăluiri. Deducem, totuși, că pomul vieții avea capacitatea de a dărui viață veșnică. Dar dobândirea vieții veșnice în stare de cădere ar însemna intrarea într-o veșnică existență nefericită.

"*De aceea l-a scos Domnul Dumnezeu din grădina cea din Eden, ca să lucreze pământul, din care fusese luat. Și izgonind pe Adam, l-a așezat în preajma grădinii celei din Eden și a pus heruvimi și sabie de flacără vâlvâitoare, să păzească drumul către pomul vieții*" (*Fac.* 3, 23-24). Adam așezat *în preajma grădinii* arată grija Creatorului de a trezi în inima sa *nostalgia paradisului* pentru ca, venind la căință, să redobândească starea primordială. Sfântul Simeon Noul Teolog precizează: "Aceasta nu înseamnă că ei vor fi readuși iarăși, după refacerea lor, în același rai supus simțurilor și material. Nu în acest scop a fost păstrat el până acum; nu pentru aceasta nu l-a blestemat pe el Dumnezeu. Ci pentru că e tipul vieții viitoare și chipul veșnicei Împărății a cerurilor".

Heruvimii ce păzesc drumul către pomul vieții sunt îngeri slujitori ai Creatorului. Nu cunoaștem originea exactă a termenului *heruvim*. O ipoteză ar fi aceea că numele derivă din *kurubu* (= mare; puternic). Clement Alexandrinul traduce cuvântul prin "mare cunoștință". Sensul cel mai probabil este acela de "apariție strălucită".

Să revenim, însă, la pomul vieții. Sintetizând întreaga tradiție patristică de până la el, Sfântul Ioan Damaschin arată că pomul vieții a preînchipuit cinstita Cruce: "Pentru că prin pom a venit moartea, trebuia ca prin lemn să se dăruiască viața și învierea". Dacă pomul vieții este Sfânta Cruce, sabia de foc are rol de a opri pe cei ce se apropie cu nevrednicie; ea e "sabie înfricoșătoare și arzătoare pentru cei necredincioși, iar pentru cei credincioși prietenoasă și cu dulce strălucire" (Sf. Vasile cel Mare).

Omul, așezat în lume ca un împărat nemuritor, folosind rău voința sa liberă, s-a depărtat de Dumnezeu, Izvorul vieții, devenind muritor. "Nu zicem că el a pierdut totul, că a murit și a dispărut. El a murit față de Dumnezeu, dar trăiește după firea sa" (Sf. Macarie Egipteanul). Urmările păcatului strămoșesc se transmit tuturor oamenilor: "Cât timp purtăm chipul lui Adam, neapărat purtăm și patimile lui. Căci e cu neputință ca pământul să înceteze să dea o odraslă potrivită firii lui" (Sf. Isaac Sirul).

(va urma)

CUM MAI GÂNDESC TINERII...

Am primit aceste rânduri, la Redacție, din partea tânărului **Radu BOGOEVICI** *din Lugoj. Ele au ca punct de plecare articolul* **Starea noastră duhovnicească**, *apărut, ca editorial, în "Puncte Cardinale", anul VI, nr. 6/68, august 1996.*

"[...] Invitația făcută la sfârșitul articolului se adresa "oamenilor Bisericii, cât și laicatului ortodox". Eu unul nu mă încadrez în nici una din aceste categorii. Cu toate acestea, doresc să vă prezint și părerea mea, chiar dacă nu va fi luată în seamă.

Biserica este comunitatea celor care își mărturisesc credința în Dumnezeu. Există mai multe Biserici... Să existe oare mai multe moduri de a-ți mărturisi credința?

Ne aflăm în tranziție, ne aflăm undeva între bine și rău. Dar suntem ca legați la ochi. Avem în față doar două căi. Amândouă ne par bune, dar știm sigur că una duce la rău. Neplăcându-ne riscul, stăm pe loc, nedecișii, așteptând un semn. Deși ne aflăm într-o stare neplăcută, nedorind să ne asumăm răspunderea consecințelor ce ar urma din luarea unei decizii, ne complacem să dăm vina pe alții. Și așteptăm...

Poporul român, pe lângă marile calități ce i-au fost atribuite (hărnicie, vitejie, ospitalitate, etc.), are și un mare defect care, pare-se, compensează calitățile: SOMNUL. Românii, de vreo două-trei ori pe secol, se deșteaptă. Atunci fac mult tărăboi, cei din jur se sperie. Dar starea de veghe nu ține mult. Din păcate... În secolul acesta au fost trei astfel de treziri: Marea Unire, Mișcarea Legionară și Revolta din '89.

Dar se pare că am deviat de la subiect, așa că să revenim. Deși trăim în Realitate, aceasta are darul de a ne uimi mereu când o privim. Păstrează întotdeauna un "ceva" nou, prin care ne trezește interesul.

Eu cred că Biserica Ortodoxă este compromisă din două părți: creștinii ortodocși (laici) și oamenii Bisericii.

Oamenii simpli sunt supuși "păcatului" prejudecății. Ei doresc să vadă în preoți și călugări nu niște oameni, ci niște sfinți. Desigur, nu are rost să discutăm despre psihologia mulțimii, cu toate că răul cel mare aici se află. Ne rezumăm la următorul fapt, constatat cu siguranță și de dumneavoastră: omul cere mult de la altul, dar cât mai puțin de la sine.

Atingând problema oamenilor Bisericii (nu spun a reprezentanților Bisericii, căci și credincioșii laici sunt niște reprezentanți ai Bisericii, fără însă a face parte din cler), ne dăm seama că ne aflăm pe un tărâm sensibil. A face o afirmație de genul: "preoții ortodocși sunt niște incompetenți, sunt falși" este, pe lângă o jignire adusă Bisericii, și o mare nedreptate. Afirmația de mai sus este prea generală.

Nu cunosc personal preoți sau călugări cu adevărată trăire spirituală, dar am auzit și am citit. Deci Ei există, iar acesta este un început.

Unui preot de la oraș nu i se poate cere prea mult. El se află în centrul unei societăți adesea imorală, societate dispusă mai degrabă să dea ascultare nevoilor materiale decât celor spirituale. Iar preotul este și el un om, supus greșelii. [...]

Trebuie să recunoaștem că, față de catolicism, Biserica Ortodoxă este mai tolerantă, dar tocmai prin aceasta, cred eu, ea oferă preotului o izbăvire și o luptă mai cinstită. Și iată de ce: preotul catolic este OBLIGAT prin regulile Bisericii să nu se căsătorească, plus alte interdicții. Astfel, ispita de a face parte din societate, de a fi în mijlocul ei, nu este anihilată de preot prin lupta sa interioară, printr-o sforțare lăuntrică, ci de un artificiu exterior.

Românii, pentru a se redresa (politic, economic, social și moral), au două căi: Occidentul sau spiritul național (aveau și liberalii un slogan bun: păcat că au rămas la stadiul de cuvinte: "prin noi înșine"!).

Orice politician promite schimbarea, dar nici unul nu vede că nu societatea trebuie schimbată (ceea ce, de altfel, este imposibil), ci omul, individul. Noi nu trecem printr-o reală criză economică (asupra căreia se insistă astăzi), ci printr-o criză morală. SCHIMBAȚI OMUL ȘI VEȚI SCHIMBA TOTUL.

Răul trebuie anihilat de la rădăcină, iar nu de la ramuri.

Preoții de astăzi sunt, în genere, cam materialiști. Cu ani în urmă, bunicul meu încerca să-mi convingă fratele să se facă preot "ca să aibă bani"!

O criză spirituală nu se poate rezolva de către politicieni. Aceștia pot crea cel mult un cadru necesar schimbării, dar atât. Aici se simte nevoia unei organizații cu caracter spiritual, constituită din oameni competenți. Îi spunean cândva unui prieten că Mișcarea legionară nu are ce căuta în politică. E de-ajuns să fie recunoscută de întreaga națiie, iar atunci toți oamenii vor asculta de ea ..."

Articolul pe care-l reproducem mai jos, semnat de un tânăr și înzestrat publicist, a apărut în "Telegraf", Nr. 213 (1316), 10 septembrie 1996, sub rubrica "Scepticul de serviciu"

ESENȚIALUL DESPRE LEGIONARI

De o bună bucată de vreme, mi se spune că m-am "specializat" în problema legionară. Din capul locului, trebuie să menționez că nu consider a fi existat în istoria noastră o "problemă legionară". Legionarismul românesc este un fenomen, iar Mișcarea Legionară oglindește o ideologie de dreapta, este o evidență istorică. Nu voi lămuri acum nici una dintre aceste noțiuni, ideologii sau, dacă vreți, probleme. Iar chestiunea "specializării" mi se pare deplasată. Pentru că am scris despre Mișcarea Legionară ca despre un fapt istoric care necesită recuperarea. Ne lovim în acest timp de o mentalitate bolnavă, care respinge legionarismul pe baza celor știute din propaganda comunistă. Nimeni nu și-a pus însă problema că legionarismul nu a fost o mișcare criminală, fiind singura achitată de Tribunalul de la Nurenberg. 23 August, Mișcarea Legionară, Regele și multe alte evenimente și existențe politice au devenit subiecte tabu, iar Mișcarea este un asemenea punct alb, ușor colorat în cenușiu, de istoria de carton. De aceea, refuz să scriu despre Mișcare cu un subiectivism care ar putea egala numai pe acela al ideologilor care au măsluit istoria. Am publicat interviuri cu frații lui Corneliu Zelea Codreanu și Horia Sima. Ele au fost difuzate și la TV SOTI Neptun. INTEGRAL. Le-am publicat INTEGRAL, ca pe un document. Mi s-a reproșat, la scurt timp, peste tot pe unde am dus ziarul în țară, că anumite lucruri trebuia să le trec sub tăcere. Amănunte mai mult sau mai puțin semnificative. Am explicat peste tot că am redactat un adevăr istoric, în măsura în care putem vorbi despre adevăruri absolute istoric. Multe mărturii se contrazic. Însă, am putea să credem că tocmai faptul că se contrazic dovedește veridicitatea (vezi tezele despre justiție, judecători și martori ale lui Ionesco). Am oferit, în premieră, declarații știute numai de aceste persoane care au reușit să supraviețuiască timpului tocmai pentru a da balanței istorice ce era nevoie. A le trece sub tăcere înseamnă a face din nou greșelile pe care le-au făcut alții acum cincizeci de ani. Nu construim acum Mișcarea Legionară, un ideal politic. E necesar să atingem esențialul, nu să trecem de la o imagine distorsionată la una roză. Mișcarea, pentru a putea fi înțeleasă, trebuie recuperată (în sensul bun al termenului) cu toate calitățile și defectele sale. Numai astfel îmi pot explica o oarecare simpatie legionară. Cei care mi-au reproșat "deschiderea" sunt fie legionari care au suferit prea mult și care visează acum un ideal, fie "închistați" care trăiesc încă din istoria de carton și pe care i-a deranjat însăși folosirea termenului de "legionar". Și unora, și altora, documentul, evidența istorică le vor răpune orice fărâmă de subiectivism...

MARIUS DRAGOMIR

REDESCOPERIREA REALULUI

(urmare din pag.3)

"educația socialistă a tineretului, insistând în ateism și sexualitate..."(p. 181). Viciul iacobin, de sacrificare a persoanelor pe altarul instituției, își face mendrele nestânjenit, sub protecția Partidului Revoluționar Instituțional, pentru care Mexicul este propria feudă. Despre el, Octavio Paz declară:

"De 60 de ani mexicanii sunt dominați de o gigantică birocrație, una dintre cele mai represive de pe continent: PRI, un fel de partid bolșevic ereditar, câștigă de 60 ani toate alegerile, într-o mascaradă de democrație, când, de fapt, funcțiile sunt transmise din tată în fiu" (p. 170).

Tragedia se perpetuează în întreaga Americă hispană, devenită teritoriu experimental, "toate partidele hispano-americane se văd nevoite să se proclame «revoluționare», ceea ce, încă de la început, anihilează orice legătură cu restul și obligă evenimentele să se repete...":

- o echipă revoluționară ia puterea, dă frâu libertinajului, risipește bogățiile țării, fără a aduce nici libertatea, nici prosperitatea;

- un general sau un civil sprijinit de armată impune ordinea, reface economia. E mai multă pâine decât libertate, desigur, și corul protestelor întregii lumi "democrate", care nu protestase la abuzurile marxismului de tip sovietic, se dezlănțuie împotriva dictaturii, obligând-o dă-și justifice regimul prin alegeri, pe care le pierde;

- stânga revine la putere și, risipind bunăstarea, anunță deja viitoarea dictatură (p. 214).

Treptat, o diabolică schizofrenie parazitează sufletul acestor popoare, rupt în partide antagoniste, posedate de lozinca "revoluției permanente" agitate de cavalerii apocaliptici: Che Guevara, Fidel Castro, Daniel Ortega...

Nici natura nu scapă de pârjolul pustiitor al irealului. "Revoluționarul detestă natura...visul lui, în definitiv, de la Sade până la Cernobîl, este distrugerea totală a creatului..." (p. 113). *Mizokalia*, cultul urâțeniei, este logica otrăvită pe care acesta o inoculează în lume. Și din păcate, nici capitalismul nu se comportă altfel. Exploatarea Americii hispane de către Nord se face "la adăpostul drepturilor omului, al libertății, egalității, umanismului, puritanismului...", adică teologia morală ține să ia locul teologiei mistice, cum spune autorul în altă parte. Aici, capitalismul și liberul-schimb n-a adus și nu va aduce bunăstare, ci subdezvoltare permanentă. O "lume pe dos" s-a înstăpânit pe această imensă scenă. "O ecologie în decadență, culminând cu defrișarea selvei amazonice, sacrificată pe altarul cremvurștilor hamburgers, a ajuns să provoace o gaură în stratul de ozon de deasupra Polului Sud, nu departe de Conul Sud geografic, pe unde se vor deversa, ca printr-un tub de eșapament letal, păcatele *contra naturam*" (pp. 230, 231).

Și asta pentru că această ideologie ispitește la fel ca și cealaltă, uitându-se că "...ceea ce e cu adevărat important...nu este democrația, ci popoarele, nu o teorie despre om, ci omul în sine" (p. 229). Căci "democrația nu e o posibilitate, nici obligație, ci o vocație. Ea aparține acelor tărâmuri pe care s-a născut..." (p. 227).

Din fericire, cultura hispană se află la ora aceasta în ofensivă, și existând clare semne că agresiunea ambelor modele ideologice este percepută ca atare de unii scriitori, în frunte cu Borges, a cărui deschidere spre universal exprimă starea de spirit actuală a argentinienilor (*cf.* p. 152). El intuiește magistral tarele epocii când afirmă că este subminată de gnostici pe dinăuntru, din "subteran", un complot al "orbilor" care fărâmă lumea cu premeditare. Marx și Freud, acei posedați care posedă epoca noastră, fixând excrementul ca termen de bază al filosofiei; "cavalerii nimicului", apologi ai descompunerii, de unde era sfâșierii atomice a materiei decurge firesc, neantul sartrian girând "revolta porno-politică a Parisului 1968" - iată tot atâtea "călăuze spre infern", adică spre lumea subterană din care provin.

Față de acestea, "e necesar *să recucerim Descoperirea* din perspectiva acestei valorificări a *universalității și unității în religios și lingvistic*..." Recuperarea simțului realului este o urgență spre care ne presează înseși datele experienței, atestate atât de "știința europeană și nord-americană, cât și de literatura hispano-americană (...) Multidisciplinarul se unește într-o viziune unitară a vieții, într-un monoteism epistemologic, în care factorul unificator, cel spiritual, și-a demonstrat forța..." (pp. 230-241).

E vremea să înțelegem că, analog Descoperirii de acum 500 de ani, descoperirile științifice contemporane deschid orizonturile unei Lumi Noi, în care materia este sanctificată de spirit.

RAȚIUNILE UNEI

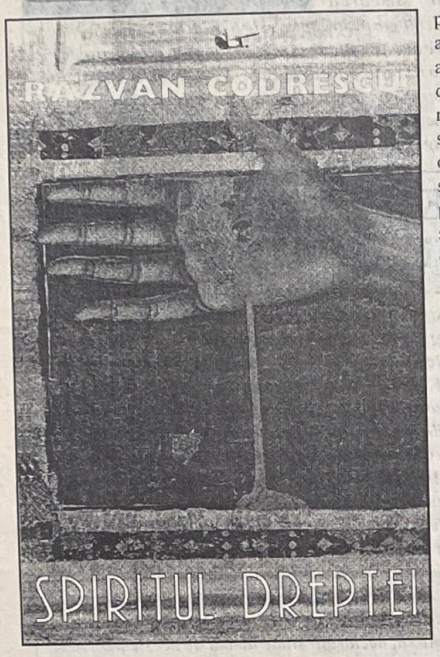

Deși adversarii ei se străduiesc din răsputeri s-o diabolizeze, dreapta nu este decât o orientare "politică"[1] între altele, bună sau rea mai ales în funcție de oamenii care o slujesc.

Dreapta nu trebuie confundată cu posibilele ei forme de perversiune. Dacă putem admite liniștiți o stângă politică, dincolo de extremismele ei istorice, nu văd motivul pentru care dreapta ar trebui judecată cu obstinație *numai prin extremismele ei*. Privite dinspre extremele lor – comunismul și nazismul – stânga și dreapta ne pot apărea la fel de odioase. Ba chiar extrema stângă s-ar cuveni să ne îngrijoreze cu precădere, ca una ce a avut o carieră mult mai îndelungată și mai plină de consecințe în nefericita istorie a secolului XX. În România, bunăoară, nu dreapta cea atât de înfierată, ci stânga, cu diferitele ei întrupări istorice (liberalismul caragialesc al secolului al XIX-lea, politicianismul deșănțat de după primul război mondial, lunga noapte comunistă, apoi neo-comunismul post-decembrist), poartă adevărata responsabilitate a dezastrului național și moral în care am ajuns.

Dificultatea ce apare curent în abordarea acestor probleme provine, fără îndoială, și din relativizarea treptată a noțiunilor de "dreapta" și "stânga", ceea ce le face inoperante atâta vreme cât nu sunt corect re-definite. (Într-un recent articol din *Dilema* – Nr. 197/1996, p. 11 – d-l Teodor Baconsky vorbea chiar de necesitatea unei "reconstrucții a dreptei", pe temeiuri mai largi decât cele politice sau economice, pornind de la *simbolismul spiritual al Dreptei*, întruchipat într-o "vastă *fenomenologie a rectitudinii*"). Pentru a ne putea înțelege, prima condiție este, prin urmare, să stabilim – măcar la nivel politic – ce va să zică "dreapta" în raport cu "stânga", cercetând, fie și sumar, temeiurile lor istorice și teoretice. Altminteri, așa cum se întâmplă tot mai des, dreapta riscă să fie receptată aprioric, la sugestia predominantei propagande stângiste, ca un fel de sumă a tuturor răutăților.[2]

Noțiunile politice de "dreapta" și "stânga" își au rădăcinile în secolul al XVIII-lea. Pe fondul îndelungatei febre revoluționare iluministo-romantice, ce a zguduit din temelii lumea tradițională, *dreapta* a ajuns să desemneze orientarea politică *tradiționalistă*, preocupată de *conservarea* vechilor valori europene, iar *stânga* – orientarea politică *antitradiționalistă*, preocupată de abolirea sistematică a acestora, în numele așa-zisului *progres*. De-a lungul secolului al XIX-lea, aceste două fronturi ideologice s-au lămurit treptat: pe de o parte, la dreapta, primatul valorilor creștine, naționale, aristocratice și monarhice, cu o certă tendință spre elitism; pe de altă parte, la stânga, primatul valorilor opuse: ateo-materialiste, internaționaliste, democratice și republicane, cu o certă tendință spre populism. Strategia politică a dreptei, în secolul trecut, a fost una defensivă și realistă, în opoziție cu strategia politică a stângii, ofensivă și idealistă. Stânga, derivată esențial din conspirația masonică, a agitat în permanență spiritul revoluționar (1789, 1830, 1848, 1870, 1917 – spre a da doar câteva repere), în vreme ce dreapta a încercat *să reacționeze* la aceste demersuri anarhiste și dizolvante (termenul de "reacționarism", aplicat dreptei într-un sens peiorativ, a devenit cu timpul un bun comun al diferitelor "limbi de lemn" ale stângii).

În secolul XX, dreapta și-a păstrat, în mare, bazele doctrinare, dar și-a schimbat strategia, devenind la rândul ei ofensivă. A fost și o reacție normală și legitimă la marea provocare comunistă, venită atât dinspre Rusia bolșevizată, cât și dinspre cercurile procomuniste ale politicianismului democratic de obediență masonică. Un lucru trebuie conștientizat și reținut: *stânga a fost extremistă încă de la originile ei*, în vreme ce *dreapta a fost silită să devină extremistă*, împrumutând în parte, la un moment dat, sub presiunea împrejurărilor, armele adversarilor săi. De aici s-au produs multe confuzii și nenorociri. În conștiința multora, granițele dintre dreapta și stânga au început să se șteargă, în virtutea unei receptări superficiale a fenomenului politic; iar spre jumătatea veacului nostru s-a mai întâmplat ceva (păgubitor dreptei și stângii deopotrivă): apariția, sub Stalin, a struțocămilei numite "naționalism comunist"; de aici încolo, confuziile s-au ținut lanț: între naționalism și comunism, între dreapta și stânga, între dreapta și extrema dreaptă, între extrema dreaptă și extrema stângă... S-a găsit chiar o noțiune perfidă, aceea de "totalitarism", menită să acopere, fără nici o diferențiere mai adâncă, atât excesele dreptei cât și excesele stângii.

Desigur, extremismul e reprobabil, orideunde ar veni. Dar așa cum poate exista o stângă neextremistă, astăzi dominantă pe scena politică mondială (socialism, social-democrație, liberalism), tot așa poate exista – în principiu și-n fapt – o dreaptă neextremistă actuală, articulată pe fundamentele ideologice ale dreptei clasice (așa cum și stânga își păstrează vechile baze doctrinare). Prin urmare, dreapta, în înțelesul pe care i-l dau aici (și care mi se pare înțelesul ei esențial), n-are nimic de-a face nici cu "extremismul", nici cu "totalitarismul", nici cu alte "-isme" diabolizate. Pe de altă parte, ea nu se confundă nici cu vreo formă de "stângă îmblânzită" sau de demagogie "centristă", căci ea nu este "mai la dreapta" înlăuntrul stângii (cum a fost, spre exemplu, în România de după 1989, "opoziția democratică" față de "puterea neocomunistă"), ci reprezintă *cu totul altceva decât stânga*.[3]

În concluzie, *dreapta autentică* se poate defini ca *o orientare politică realistă, tradiționalistă, naționalistă și spiritualistă*, menită a contrabalansa, într-un cadru politic pluralist și constituțional, tendințele prea idealiste, antitradiționaliste, cosmopolite și materialiste ale stângii în general.

Înțeleg prin *realismul* dreptei o adaptare lucidă a doctrinelor și strategiilor politice la ansamblul realităților obiective din sânul unei națiuni. Omul de dreapta nu va sfida realitățile de dragul ideilor, ci va căuta să modeleze realitățile date ținând seama de notele lor specifice. El nu va căuta "modele" gata făcute, pe care să le aplice vieții naționale în mod mecanic și imitativ, ci se va strădui să închege forme adecvate fondului concret de care dispune. Stânga e procustiană și imitativă; dreapta trebuie să fie mlădioasă și creatoare.

Înțeleg prin *tradiționalismul* dreptei nu conservarea unor realități "primitive" (cum a încercat și încă mai încearcă, la noi și pe aiurea, conservatorismul de tip comunist), nici vreo formă de regresivism romantic ori de protocronism, ci o dinamică vie și constructivă pe linia unei tradiții istorice și spirituale corect evaluate. Nu putem renunța la tradiție, pentru că nu putem renunța la propria identitate; suntem depozitarii unui trecut nu lipsit de valori și experiențe, pe care se cade să avem înțelepciunea de a le fructifica pe fondul actualității. Omul de dreapta refuză "să-și spele creierii" pentru interese de moment; el se simte verigă într-un lanț al generațiilor, cu răspundere morală atât față de trecut cât și față de viitor. Omul de stânga, dimpotrivă, pare să creadă – vorba lui Eminescu – că țara este "jucăria generației actuale". Stânga stă sub semnul interesului imediat (de unde și excesul ei de politicianism), în vreme ce dreapta trebuie să stea sub semnul datoriei eterne.

Înțeleg prin *naționalismul* dreptei o formă firească de păstrare și afirmare creatoare a ființei și "geniului" național, recunoscând, în acest sens, dreptul la naționalism tuturor neamurilor pământului. Orice naționalism rămâne legitim atâta vreme cât nu devine naționalism european autentic. În absența unor temeiuri religioase, naționalismele riscă să o ia razna, prefăcându-se în simple rasisme (cazul Hitler), adică biologizându-se în măsura în care se despiritualizează. Naționalismul creștin se va întemeia prioritar nu pe o comunitate de interese materiale (care, în paranteză fie spus, nu poate fi decât una imperfectă sau chiar iluzorie, căci, de când lumea, interesele strict materiale mai degrabă îi dezbină decât îi armonizează pe oameni), ci pe o comunitate de iubire, după modelul iubirii evanghelice. De aceea, naționalismul creștin nu poate, câtă vreme rămâne riguros cu sine, să propovăduiască ura, violența sau egoismul de orice fel. Astfel, misiunea unei drepte creștine nu este niciodată doar una politică, ci ea vizează permanent o îmbunătățire morală a societății, în strânsă legătură cu linia Bisericii lui Hristos. O preocupare de căpătâi a dreptei creștine va fi transformarea treptată a "democrației" într-o reală "demofilie". Un popor "împăcat cu Dumnezeu", ai cărui membri se iubesc întreolaltă și care este iubit nediscursiv de conducătorii săi, acela nu va fi niciodată un popor nenorocit, indiferent de venitul pe cap de locuitor...

De o dreaptă clădită pe aceste temeiuri duce lipsă Europa de azi, în ansamblul ei. Iar această lipsă se resimte mai puternic în țările din Est, trecute prin sinistra aventură comunistă. Cazul României este grăitor: a devenit limpede că stânga este incapabilă să remedieze dezastrul moral, social și economic generat de propriul

☞

DREPTE ACTUALE

ei extremism. Şi aceasta mai ales pentru că în-dreptarea în afară nu se poate realiza fără o prealabilă *în-dreptare lăuntrică*, pe care stânga demagogică şi coruptă n-o va putea asigura niciodată.

Avem nevoie de dreapta în general, deoarece stânga s-a dovedit neputincioasă, ieri ca şi azi, să oprească deriva morală şi materială a ţării. Iar dacă vorbim despre "democraţie" şi "pluralism", atunci ce fel de democraţie pluralistă poate fi aceea în care spaţiul politic este saturat de la centru spre stânga şi practic gol de la centru spre dreapta?! Acest "pluralism înlăuntrul stângii" este doar un surogat de democraţie, semănând mai degrabă cu ceea ce un Silviu Brucan propusese prin 1990: "o opoziţie în cadrul Frontului"! În aceste condiţii, inflaţia de formaţiuni politice este cu atât mai ridicolă. Întotdeauna va fi mai democratică şi mai echilibrată o societate în care există două forţe politice serioase şi ireductibile una la cealaltă (cum era la noi în secolul al XIX-lea: dreapta conservatoare sau "albii" şi stânga liberală sau "roşii") decât o societate în care există zeci şi chiar sute de pseudo-partide inanite, înghesuite toate pe talerul stâng al balanţei!

Avem nevoie de realismul dreptei, pentru că viaţa noastră modernă, încă de la începuturile ei, s-a tot mişcat falimentar într-un idealism iresponsabil, pe care realităţile siluite sau neglijate l-au amendat necruţător, ceea ce a şi dus la tragedia istorică pe care am trăit-o în acest secol. Drumul nenorocirii noastre "moderne" a plecat de la idealismul unui Stat liberal transplantat artificial într-o lume abia ieşită din Evul Mediu, a trecut prin idealismul aşa-ziselor "alianţe istorice" (pe care istoria însăşi l-a ridiculizat la Yalta), apoi prin idealismul unei industrializări forţate (care a făcut pulbere din praful economiei româneşti), ca să se ajungă astăzi la idealismul unei "europenizări" mimetice şi umilitoare, echivalente cu o descumpănitoare recrudescenţă a "formelor fără fond"[6].

Avem nevoie de tradiţionalismul dreptei, pentru că noi nu ne putem permite să ne dizolvăm sufleteşte în civilizaţia nivelatoare până ce nu ne vom fi împlinit destinul cultural specific, nici nu ne putem permite aventuri excentrice atâta vreme cât n-am reuşit încă să ne gospodărim cuviincios propria ogradă. Altfel spus, îşi pot permite să se joace riscant de-a antitradiţionalismul numai acele popoare care au apucat să-şi dea cândva măsura deplină a propriei tradiţii; ele "vor rămâne" chiar dacă vor pieri. Pe noi istoria "ne-a amânat" (când nu "ne-au amânat" propriile noastre defecte). Tradiţionalismul se cuvine să fie, deocamdată, certificatul nostru de identitate, sănătate şi echilibru într-o lume a ispitelor dizolvante. Dacă nu vom reuşi să creştem şi să rodim din propriile noastre rădăcini (adică în chip firesc şi organic), nu văd cum am putea creşte şi rodi artificial, după reţete de împrumut. Vitalitatea creatoare o găseşti sau nu o găseşti în tine; ea nu se poate căpăta prin maimuţăreală, oricât de ilustre ar fi "modelele".

Avem nevoie de naţionalismul dreptei, pentru că s-a dovedit că nici un alt factor n-a putut mobiliza până acum, după prăbuşirea vechiului regim, energiile noastre naţionale, poporul rămânând leneş şi opac, cum n-a mai fost poate niciodată în toată istoria lui (singura analogie posibilă ar fi cu epoca fanariotă, ce a reprezentat un lung somn al conştiinţei naţionale, într-un ingrat context istoric). Trecutul nostru precomunist dovedeşte, de altfel, că realizările noastre istorice şi culturale, atâtea câte au fost, s-au împlinit aproape fără excepţie pe un fond de efervescenţă naţionalistă. Problema este ca această sensibilitate naţională să fie activată şi canalizată corect şi constructiv[7]. Altminteri, îndreptăţirea naţionalismului e mai simplă decât pare. Dacă individului, spre a fi sănătos şi destoinic, obişnuim să-i spunem: "Cunoaşte-te pe tine însuţi!", "Ai încredere în tine însuţi!" şi, mai ales, "Fii tu însuţi!", de ce ar fi neindicat ca neamurilor să le facem aceleaşi recomandări? Dacă "personalitatea", "încrederea în sine" şi "conştiinţa de sine" sunt valori netăgăduit pozitive la nivelul umanităţii individuale, cum ar putea fi ele ceva negativ la nivelul umanităţii comunitare?! Naţionalismul, în fond, nu este nimic altceva decât limpezirea şi stimularea "personalităţii" creatoare, a "încrederii" în propriile puteri şi a "conştiinţei de sine" a fiecărui neam. Există o psihologie comunitară şi o pedagogie naţională a căror eludare este echivalentă cu iresponsabilitatea şi chiar cu asasinatul moral.

Avem nevoie – în fine – *de creştinismul militant al dreptei*, pentru că numai printr-o vie credinţă comună putem ajunge la o unitate reală, şi numai printr-o treptată însănătoşire morală mai putem spera la o consistenţă viitoare. Altminteri riscăm să devenim – vorba lui Dostoievski – "simplu material etnografic"... Creştinismul nu trebuie privit însă, cum ar fi voit Eminescu, doar ca o pragmatică "poliţie morală", ci, pe de o parte, ca un centru viu de forţe eterne, iar, pe de altă parte, ca o componentă majoră a... codului nostru genetic. Dacă am apărut şi am trăit în istorie sub semnul Crucii lui Hristos, tot prin Cruce ne este dată şi reînvierea ca neam. (Să fie religia ceva care "nu se mai poartă"? Să fie una naţionalismul istoric şi alta spiritualismul religios? Priviţi puţin spre Israel şi veţi vedea că naţionalul şi religiosul nu se exclud şi că, dimpotrivă, din împreunarea lor poate rezulta o capacitate uimitoare de a rezista şi de a prospera în istorie! Poate că ni s-ar cădea şi nouă să fim puţin "evrei" – firesc, nu în sensul exclusivismului religios, dar în acela al unităţii naţionale prin credinţă...).

Ce se poate spune însă, dincolo de toate aceste consideraţii, despre situaţia *concretă* a dreptei româneşti? Noi avem *o tradiţie de dreapta* care pleacă din ideologia conservatoare a secolului trecut, trece prin marele avânt naţionalist al generaţiei care a înfăptuit România Mare, apoi prin "ortodoxismul" interbelic (căruia i se circumscriu, pe lângă "gândirism", "şcoala" lui Nae Ionescu şi complexul fenomen legionar), ajungând până la sinteza târzie a lui Petre Ţuţea (ultimul mare mărturisitor al "românismului integral"). Că pe un asemenea traseu istoric nu vor fi lipsit nici excesele sau deformările, e de înţeles; istoria nu-i domeniul perfecţiunii, iar stânga mi se pare, din acest punct de vedere, chiar mai ilustrativă decât dreapta...

În ce priveşte *situaţia actuală a dreptei*, după marele hiatus comunist, ea ne apare firavă şi confuză: câteva formaţiuni politice fără un impact semnificativ, câteva tentative de înfiinţare a unor aşa-zise "cuiburi" neolegionare, câteva "fundaţii culturale" sau edituri şi câteva periodice cu slabă răspândire. Punctele de vedere ale diferitelor grupuscule nu sunt întotdeauna convergente, nici suficient de limpezi. Elementul uman, în cele mai multe cazuri, este fie prea vârstnic, fie prea tânăr (pendulând între "nostalgie" şi "teribilism"). Unele contribuţii vin şi dinspre Exil (unde s-au şi organizat câteva "congrese" sau "simpozioane", nu întotdeauna cu ecoul scontat [8]). Există şi "oameni de dreapta" (mai ales printre intelectualii creştini) care preferă să se manifeste izolat şi discret, oarecum descumpăniţi de contextul ostil ideilor şi sentimentelor lor... Reprezintă toate acestea temeiuri suficiente pentru o treptată resurecţie a dreptei? Rămâne de văzut.

Câteva lucruri mi se par, totuşi, evidente. Pe de o parte, o dreaptă contemporană nu mai poate fi doar o simplă reeditare a dreptei de ieri; ea îşi poate păstra *principiile eterne*, dar are nevoie de *forme şi strategii adecvate actualităţii*. Experienţa dreptei anterioare va fi valorificată de la sine; sunt multe de învăţat şi din virtuţile şi din erorile trecutului. Dreapta nu poate eluda trecutul, pentru că este tradiţionalistă; dar nici nu-l poate absolutiza, pentru că este realistă! Pe de altă parte, este mai urgentă şi mai profitabilă formarea treptată a unei *sensibilităţi de dreapta* la nivel public decât întemeierea pripită a unor formaţiuni politice necompetitive, faţă de care lumea poate deveni lesne suspicioasă, asimilându-le politicianismului general. Misiunea dreptei mi se pare astăzi mai degrabă una de *pedagogie naţională* decât una de acţiune politică directă. În fine, dreapta este chemată să lucreze în strânsă legătură cu Biserica, reprezentând un fel de braţ mirenesc militant al acesteia (ceea ce s-a şi numit "laicatul ortodox").

În orice caz, dacă dreapta nu va cunoaşte o resurecţie semnificativă, politică şi spirituală, România riscă să se îngroape în nevrednicia moştenită de la lungile decenii de stângism nimicitor. Şi riscă, la un moment dat, să se pomenească rostind, precum Iorga odinioară: "Eu nu mai sunt eu!". Or nu există nenorocire mai cumplită, pentru indivizi ca şi pentru popoare, decât să-şi piardă propria identitate şi să ajungă să bată, "ca fără de sine", pe la uşile din dos ale altora...

Răzvan CODRESCU

(Acest text face parte din volumul ***Spiritul dreptei. Între tradiţie şi actualitate***, apărut în această lună la Editura "Anastasia" din Bucureşti şi dedicat "Cruciaţilor secolului XX")

NOTE:

1 Dau aici noţiunii de "politică" un sens mai degrabă etimologic: acela de participare responsabilă la viaţa *polis*-ului, de integrare liberă a individului într-un destin comunitar.

2 Re-definirea noţiunilor fundamentale – politice, dar şi culturale – reprezintă, de altfel, o necesitate globală a vremurilor noastre. Există în lumea contemporană un fel de război al "limbilor de lemn"; în România, bunăoară, s-a trecut pe nesimţite de la limba de lemn a "internaţionalismului proletar" la limba de lemn a "internaţionalismului democratic", cuvintele şi ideile rămânând la fel de păgubite; este pe de o parte un fenomen de *incultură*, iar pe de altă parte unul de *manipulare*.

3 Fenomene de pseudomorfoză politică, în care dreapta autentică nu se poate recunoaşte, s-au manifestat în anii '90 şi-n Occident (cazul Berlusconi, cazul Chirac, cazul Aznar etc.), în contexte desigur mai complexe decât cel din România postceauşistă.

4 *Mustul care fierbe*, Imprimeria Statului, Bucureşti, 1927, p. 40.

5 Aşa cum îl folosesc astăzi grupările neocomuniste, mai ales în Rusia, Ucraina, România, Bulgaria şi Serbia.

6 "Formele fără fond" reprezintă însăşi formula concisă a acestui idealism bisecular, pe care conservatorii veacului trecut îl sesizaseră încă de la originile lui. El a fost întreţinut iresponsabil, nu fără presiuni din afară, de diferitele clici politicianiste sau financiare, ca şi de latura cosmopolită a lumii intelectuale (iar prin mimetism, şi de ceea ce s-a numit "mica burghezie", ridiculizată cu predilecţie de I.L. Caragiale, care rămâne unul dintre analiştii cei mai lucizi ai fenomenului public românesc de după 1848).

7 Iar aici mi-aş îngădui un avertisment: dacă nu vom avea un naţionalism întemeiat pe tradiţia antebelică, atunci vom lăsa loc liber unui pseudo-naţionalism întemeiat pe tradiţia ceauşistă, adică stupizeniei şovine şi izolaţioniste a vadimilor şi funarilor!

8 Textul de faţă a fost destinat, într-o primă variantă, Simpozionului "Exilul românesc – identitate şi conştiinţă istorică", organizat la Paris, mai ales prin contribuţia regretatului Aureliu Răuţă, în mai 1994. Acolo n-a putut fi prezentat decât sub forma unui rezumat.

RECONCILIERII

Celui ce a stat, ani de zile, zăvorât dincolo de ziduri, porți, zăbrele și grilaje, îi e greu să aibă chiar și o minimă simpatie pentru un cuvânt ce-i aminteşte de încuietori și lacăte. Faptul că opoziția a câștigat alegerile, sub această siglă a cheii, nu înseamnă deloc că deschizătoarea de broaşte și yale va deveni, de-acum încolo, un semn de speranță. Căci, chiar dacă ar vrea să semnifice numai deschiderea, eliberarea, nu poate să nu amintească, în același timp, și de închideri (ferecări) mai înainte făcute sau, cine știe când, din nou posibile.

Totdeauna au existat cuvinte cheie, numite așa pentru importanța lor într-un spațiu anume, pentru interesul ce păreau să-l stârnească la un moment dat. După care, firesc, din pricina evoluției (erodării) sensurilor, respectivele cuvinte, distanțându-se de înțelesul inițial, să piardă din greutate, sau, pălind contextul, să scadă în relevanță.

Exemplul cel mai proaspăt, deci mai la îndemână, ni-l oferă cuvântul "tranziție", mult folosit în ultimii ani, cel cu care se încercau a fi explicate toate erorile, întârzierile, neglijențele, ba chiar și imbecilitățile guvernării - de o penibilă celebritate - Iliescu-Văcăroiu.

Nu se poate afirma că această echipă n-a făcut tot efortul ca să se mențină la putere, n-a uzat de toată gama de tertipuri comuniste, ba și de cele mai noi cuceriri ale tehnicii capitaliste (plătite, evident, cu banii țării). N-a economisit nimic, orice mijloc a fost considerat bun; și totuși n-a mers. Nereușita a devenit evidentă când majoritatea a votat "pentru schimbare"; dacă a făcut-o și domnul Virgil Măgureanu, șeful S.R.I.?!

Linia guvernamentală s-a dovedit farfuridică, adică practicanta unei tranziții în care "să nu se schimbe nimica". Astfel s-a ajuns, cu contribuția managerială a domnului Iosif Boda, directorul de campanie electorală a ex-președintelui, ca performanta mașină de furat voturi, cea care a lucrat așa de bine pentru domnul Iliescu în 1990 și 1992, să dea rateuri, adică să dea-n boala guvernului Văcăroiu: blocajul. În concluzie, nu s-a putut fura destul. Ca urmare, guvernul a căzut, antrenând, prin asta, toată seria de consecințe, de la cele economice și culturale la cele pur biologice. (Se spune că specia gîrofagienilor, din încrengătura coruptofililor, ar fi avut soarta de odinioară a dinozaurienilor: a fost evacuată forțat, mutată direct din istorie în arheologie. Ce soartă!)

Unii se mai întreabă dacă e drept că s-a întâmplat așa. Omul de rând, ambiguu ca întotdeauna, răspunde un "mda". E drept că nu s-a făcut nimic, dar ca aspect, s-a mai schimbat câte ceva. Partidul Comunist, dizolvat, a devenit neo-comunist, dictatorul Ceaușescu s-a transformat într-un "despot luminat", pe nume Iliescu, în ultimă instanță încruntatul Satan a fost înlocuit cu zâmbărețul Aghiuță. E un progres? Cam asta e, după opinia maselor, tot ce ne-a adus revoluția și cei șapte ani care i-au urmat. Mulți consideră că e puțin. Eu, care nu pot fi învinuit că aș simpatiza cu regimul trecut, îi găsesc acestuia, totuși, un merit: ne-a adus până la ultimul stadiu de silă și țara nu i-a mai răbdat.

*

Lucrurile își urmează liniștit cursul. Noul guvern încă nu s-a instalat, cu toate astea pe piață și-a făcut apariția un nou slogan, o nouă găselniță, un nou "cuvânt cheie". Acesta este: "reconciliere". Nu se știe cine l-a inventat. S-ar părea că, prin asta, "cineva" încearcă o apropiere între părțile aflate pe poziții antagonice: putere și opoziție. Dar cine poate avea un astfel de interes? Vechea putere putea să o facă atunci când era la conducere, căci, știe oricine, o "reconciliere" de pe poziții de forță e, totdeauna, favorabilă celui ce se află deasupra. Ca s-o încerce, astăzi, noua conducere, înainte de a prelua efectiv puterea, înainte de a-și dovedi competența, e de neconceput. Atunci cine pune în circulație ideea, cine să fie cel pe care îl avantajează acest fel de târg, juma-juma, decât cel ce are motive să se teamă?

După o jumătate de veac de regimuri impuse, de legi scelerate, de victime, călăi, trădători și ucigași urcați pe treptele cele mai înalte ale puterii, după mări de sânge și munți de sacrificii, cine mai poate spune ce cu ce se poate reconcilia, într-o lume ca aceasta? Crima au sfințenia? Aparent ireconciliabile, justiția și corupția par să fi găsit un **modus vivendi**. *Altfel cum să-ți explici punerea în libertate a lui Zaher Iskandarani, când e acuzat de complicitate la crimă și o pagubă adusă statului român de peste cincizeci de miliarde de lei? Sau ce să spui când legea este sfidată la cel mai înalt nivel? Iată ce scrie domnul Anton Uncu în "România liberă" din 22 noiembrie a.c.: "Pentru că legea interzice în mod expres candidatura unui independent pe listele unui partid... Și nimeni, în afara domnului Ion Iliescu, nu a comis o asemenea încălcare a ei... Acesta este înțelesul reconcilierii?"...*

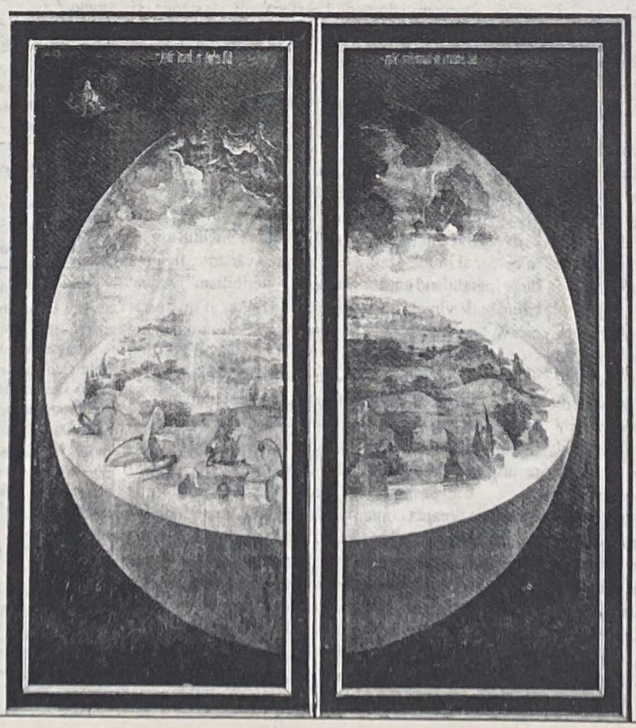

Da, acesta pare să fie, pentru unii, înțelesul reconcilierii. Șarpele boa, după ce a înghițit vițelul, ține să fie lăsat în pace, să-și facă siesta. Cine cu cine se reconciliază? Normal, înșelătorii cu înșelații, lupul cu mielul, vulpea cu strugurii, mâța cu caltabosul. Că ne vine greu să punem semnul egal între adevăr și minciună, între lege și nelegiuire, e, probabil, un defect al nostru, datorat unor rămășițe de educație "burgheză".

Și totuși, viața trebuie să continue, dar într-un mod demn, astfel ca în viitor să nu ne mai fie rușine, așa cum în trecut ne-a fost silă. Uitatele noțiuni de morală, onoarea, demnitatea trebuie să-și reia locul în viața societății, să redevină criterii de valoare. Pe cine să rugăm să ne ajute în regăsirea căii celei mai bune de urmat? Să cerem ajutorul agitaților politicieni, pripiți în ale statului, dar mai ales în ale lor, treburi? Să apelăm la susținerea marilor mase de cetățeni, cunoscuți pentru circumspecția, pentru imobilismul, dar, mai ales, pentru scepticismul lor?

Trebuie să existe o cheie a reconcilierii cu viața. Cei ce-o au nu pot fi decât foștii deținuți politici. Lor ar trebui să ne adresăm. Dacă nici unul dintre cei încă în viață, în cei șapte ani care s-au scurs din decembrie '89, nu s-a dus să-l scuipe, să-l pălmuiască sau să-l înjure măcar pe vreunul dintre foștii torționari, încă bine trăitori, înseamnă că dețin, într-adevăr, secretul reconcilierii; și-n ce-i privește, li-i de cinste. Cred că le vine din împăcarea fiecăruia cu el însuși, prima treaptă în reconcilierea cu semenii, cu aproapele; fără de care nu e primită îngenuncherea înaintea singurului judecător, Dumnezeu Unul. Către ei ar trebui să ne îndreptăm cererea de ajutor, să ne povățuiască și, cu pilda lor, să ne stea sprijin.

Din păcate, aceste sfaturi sunt bune doar pentru oamenii luați separat, fiecare în parte. Când problema se pune la un nivel mai general, pentru grupuri, categorii, populații întregi, lucrurile se dovedesc mai complicate, mai încurcate. Cu cât urci, treburile se tulbură. Nimic nu-i sperie mai rău, pe cei aflați în funcții înalte, ca simplitatea. Ce e limpede, pentru ei e suspect. Dacă ceva se dovedește fără substrat, sunt alertate serviciile secrete, să caute. Acum se sugerează că "reconcilierea" e cea mai nouă, mai autentică manipulare; că e, de fapt, o farsă, un renghi pe care vechea conducere îl joacă noii opoziții!

Mă gândeam, așa, ce s-ar întâmpla dacă, într-o zi, lumea n-ar mai accepta să se înșele pe sine?

Constantin IORGULESCU

MESERIE & ARTE

Pot spune că am avut o copilărie fericită. Pe atunci, românii încă nu se mutaseră în bantustane, iar actualii proprietari ai caselor din cartierul copilăriei mele erau nomazi. Îmi amintesc şi astăzi de nopţile în care maidanul albastru învăluia în esenţe trecătorii spectrali, pe când greierii şi statele se uneau într-un ameţitor epitalam. Acea pace cosmică m-a modelat, astfel că am ajuns un om liniştit, dificil de scos dintr-ale lui...

...Acum câţiva ani, într-o dimineaţă ploioasă de septembrie, m-am deşteptat brusc, cu sentimentul unei distorsiuni sufleteşti. Mecanic, "profanam trivialităţi", după care, ca într-o beţie, am profanat, la rând, closetul, chiuveta şi scrumiera. Gândeam că o plimbare prin ploaie mă va linişti, dar n-a fost aşa. Deşi aproape invizibilă din pricina puhoiului, nici rigola din faţa blocului nu a scăpat de profanare; de aceeaşi soartă au avut parte, mai apoi, două coşuri de gunoi, montate de Primărie, şi tramvaiul 6, numărul de vagon 66.

Seara, meditând la această situaţie neobişnuită, am concluzionat că talentul profanării fie zăcea demult în adâncul meu, fie îmi venise în mod spontan. Cert este că, de acum, puteam profana absolut orice.

Dacă iniţial m-am folosit de noua mea măiestrie doar pentru a obţine satisfacţii personale, am considerat în curând de datoria mea a mă pune în slujba semenilor, deoarece orice artist autentic doreşte, după o primă fază de elaborare, să se confrunte cu publicul. Astfel că am deschis "ART" - S.R.L., prevăzut cu anunţul lapidar:

"PRESTĂM PROFANĂRI LA CEREREA CLIENTULUI",

după care urma orarul de funcţionare.

Nu mă aşteptam la un succes imediat, dat fiind ineditul domeniului în care activam. Totuşi, clienţii s-au grăbit, cu dorinţe foarte diverse. Profanam becuri de diferite puteri, brichete, emisiuni radio şi TV, lenjerie, ambalaje, sedii ale partidelor, reviste indecente, în fine, tot ceea ce mi se solicita. Dar imensa popularitate mi-am cucerit-o abia prin profanarea unui volum de proză al Alinei Mungiu. În urma acestei performanţe, a trebuit să mă extind, iniţiind în arta profanării câţiva tineri promiţători. Cererea devenise imensă!

Sunt sigur că voi fi înţeles dacă n-am să dezvălui modul în care procedez în activitatea mea, acesta constituind secret profesional.

...Dar viaţa, iubiţi cititori, nu e un marş triumfal! Curând au apărut epigonii, deschizând firme la concurenţă. Desigur, ceea ce profanau ei era la îndemâna oricărui copil, dar m-a rănit ingratitudinea lor, în special a unui cetăţean (nu-i voi zice altfel!), Igor Ionescu, care se împăuna prin localuri cu formula: "Noi, profanatorii"...

Într-o zi, mă pomenesc cu cetăţeanul respectiv, venind sfidător pe contrasens. Instinctiv, am profanat chiştocul de ţigară ce chiar îmi prisosea, ţintind cu dexteritate buzunarul căscat de la pieptul nemernicului (purta o bluză de vară, cu mâneci scurte). Obraznic, a început să sacralizeze insulte, adresându-mi-le...

Recunosc, nu sunt Muhammad Ali, nici măcar Leonard Doroftei, dar întotdeauna am fost cel mai tare din clasă,

mărturie stând şi mediile la purtare obţinute de-a lungul anilor de şcoală. Astfel că, până să se adune o roată de curioşi în jurul nostru, ticălosul zăcea deja întins pe caldarâm. Admiratorilor anonimi nu le-a mai rămas decât să facă galerie, indicându-mi în ce zone ale abjectului să lovesc cu picioarele. Când a apărut domnul plutonier-major Onici (prieten de-al meu, i-am profanat bastonul), mizerabilul zăcea inconştient, totalmente irecognoscibil. Spre deliciul asistenţei, îl şi profanasem scurt.

- Ăsta a fost? - a întrebat domnul plutonier, arătând spre mişel.

- Ăsta! - răspunse galeria, cu satisfacţie.

Preventiv, domnul plutonier i-a împuşcat o pereche de palme, după care i-a pus cătuşele.

- Domnul Nelu, vă rog să veniţi şi Dumneavoastră până la Secţie - mi se adresă domnul plutonier - ca să completaţi o plângere...

Am pornit, însoţiţi de galerie, către Secţia de Poliţie, zăbovind în drum la o pompă, ca să ne spălăm de sânge; eu, pe pantofi, iar domnul plutonier, pe mâini.

Chiar dacă scuzele de ultraj (faţă de organ) şi tentativă de omor (faţă de mine) erau destul de serioase, ticălosul avea s-o înfunde şi mai rău. În aceeaşi zi, o echipă combinată, de la Garda Financiară, Poliţia Economică, S.R.I. şi Procuratură, a descins la firma huliganului, "PROFAN"-S.R.L., găsind numeroase nereguli: neglijenţă în păstrarea documentelor, angajaţi fără carte de muncă, defecţiuni la grupul sanitar şi un minus de opt mii de lei. Foarte frumos i-a vorbit infractorului domnul inspector Theodorescu, de la Gardă, ceva mai târziu:

- Nu pe mine m-ai furat cu opt mii de lei, Statul l-ai furat cu opt mii de lei!...

Domnul procuror Georgescu a dat verdictul:

- E terminat...

Concluzia, însă, a tras-o domnul plutonier-major Onici, adresându-se nelegiuitului:

- Bă, tu cu domnul Nelu te pui? Păi, Dânsul a profanat şi bustul lui Armand Călinescu!...

În Banat, dânsul este pronume de politeţe.

IOAN USCA

Ilustraţiile paginilor 10 şi 11 sunt împrumutate din HIERONYMUS BOSCH

TALMUDUL

"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."
Rabinul Stephen S. Weise

9. Tradiția orală

În perioada în care comunitatea iudaică s-a găsit sub conducerea spirituală și politică a lui Ezdra și Neemia a avut loc redactarea finală a celor *Cinci Cărți ale lui Moise*. Reglementările conținute în aceste Cărți au devenit *Legea* pe care cei doi reformatori au impus-o poporului evreu. Dar, conform tradiției iudaice, pe lângă legea scrisă - *Pentateuhul*, Moise a lăsat și o lege orală, care s-a transmis din generație în generație. Devenită cutumă, legea orală a funcționat de-a lungul veacurilor firesc, până în cea de a doua jumătate a secolului II î.d.Chr., când, în sânul preoțimii iudaice, s-a produs scinziunea între saduchei și farisei, motivul fiind tocmai acceptarea sau negarea originii divine a celei de a doua legi, transmise oral.

Preoții saduchei se considerau continuatorii lui Țadoc, Marele preot din timpul domniei regilor David și Solomon. Ei proveneau fie din familiile de patricieni din Ierusalim, fie din rândul marilor latifundiari din Iudeea. Ca orientare religioasă, saducheii nu acceptau decât autoritatea celor *Cinci Cărți ale lui Moise*, negau existența vieții veșnice, considerând că împlinirea omului și răsplata lui Dumnezeu are loc numai aici pe pământ și, spre deosebire de farisei, contestau orice valabilitate legii orale. După cucerirea Ierusalimului de către Titus în anul 70 și distrugerea Templului, saducheii dispar de pe scena vieții religioase iudaice.

Fariseii sunt continuatorii curentului "*chassidim*", grupul de evrei cucernici care, în perioada în care regii seleucizi au dus o intensă acțiune de deziudaizare a evreilor, forțându-i să adopte cultul zeităților helenismului, s-au străduit să păstreze vie în conștiința conaționalilor lor credința strămoșească. Pe linia respectului față de Lege, dar și față de tradiția orală, fariseii s-au constituit într-o grupare religioasă distinctă, ca reacțiune față de supremația saducheilor în sinedriu, precum și împotriva doctrinei lor religioase, pe care o considerau nu numai greșită, dar chiar primejdioasă pentru speranța de supraviețuire a poporului evreu, această insulă de crez monoteist în mijlocul unor populații politeiste sau idolatre.

Denumirea de "farisei" își are originea în cuvântul ebraic *paruș*, care înseamnă "despărțit", "separat", aluzie la separarea fariseilor de aristocrația preoților saduchei. În studiul său intitulat *Der Talmud - Ausgewalt, übersetzt und erklärt*, Reinhold Mayer completează însă sensul etimologic al rădăcinii ebraice din care provine denumirea de fariseu cu următoarea semnificație religioasă: "*În literatura veche iudaică, cuvântul este folosit pentru a exprima atât sfințenia lui Dumnezeu, cât și porunca dată oamenilor de a fi sfinți ca El. Ca urmare, dobândirea sfințeniei prin respectarea poruncilor lui Dumnezeu deosebește poporul lui Israel de toate celelalte popoare, ea fiind misiunea specială a fariseilor în sânul comunității iudaice*".

Pe lângă aristocrația sacerdotală, alcătuită din saduchei, din interiorul fariseismului s-a desprins o mișcare laică, un soi de preoțime generală, accesibilă oricui, înnobilându-i pe adepții ei prin învățătura pe care o stăpâneau și prin comportamentul exemplar. Pe lângă Templu, centrul vieții religioase, unde se oficiau jertfele, fariseii au întemeiat în multe dintre centrele locuite de evrei, sinagogi în care nu se aduceau jertfe, dar se citea și se comenta Biblia, rugăciunea în comun dobândind o importanță deosebită. În același timp, ei au înființat așezăminte școlare în care se preda copiilor învățământul religios, precum și asociații de credincioși în care viața se desfășura conform cu poruncile lui Dumnezeu. Formele de viață realizate în aceste comunități au exercitat o rodnică influență asupra evoluției iudaismului, conferindu-i energia necesară pentru a putea depăși situațiile vitrege în vâltoarea cărora a fost azvârlit de cursul evenimentelor istorice. Și nu greșim afirmând că dacă iudaismul nu a pierit în anul 70, în flăcările care au mistuit Templul, supraviețuirea sa se datorează, într-o bună măsură, energiei și înțelepciunii de care au dat dovadă învățații farisei în acel moment de răscruce pentru destinul poporului evreu.

Organizarea vieții religioase a poporului evreu, stabilizarea calendarului și datele sărbătorilor făceau parte din activitatea sinedriului. Dar acesta fusese înmormântat, ca instituție, sub ruinele Ierusalimului. Din fericire, în acea atmosferă de confuzie generală și-a făcut apariția o personalitate providențială, Jochanan Ben-Sakkai, căruia pentru meritul de a fi preluat, în plin dezastru, îndrumarea comunității iudaice, conaționalii săi i-au conferit titlul de "*rabban*" - învățătorul nostru.

În timpul asediului Ierusalimului, Jochanan a făcut parte din partidul pacifist al fariseilor. Atitudinea sa conciliantă a fost remarcată de Titus, care, la sfârșitul războiului, i-a îngăduit să se stabilească la Iamnia (Jabnah). Aici, împreună cu ucenicii săi, din rândul cărora s-a distins în mod deosebit Eleazar Ben-Arach, a pus bazele unui nou sinedriu, care a devenit, în scurt timp, centrul religios și național pentru comunitățile iudaice împrăștiate pe tot întinsul Imperiului roman. Continuând cercetările celor doi mari precursori ai săi, Hillel și Sammai, Jochanan și discipolii săi și-au concentrat activitatea asupra sistematizării Tradiției orale care data, ca și Legea scrisă, din timpuri străvechi. Este vorba de Legea orală, cea de a doua Lege (*Mișna, Deuterosis*), care întregea Legea pentateuhică (*Tora*).

După moartea lui Jochanan, cercului de învățați de la Iamnia i s-au alăturat personalități de primul rang, cum au fost Josua Ben-Chananja, Eliezer Ben-Hyrkanos, Gamaliel II și, mai târziu, Akiba Ben-Joseph. Acești învățați formează grupul primilor "*tanaiți*", denumire folosită pentru teologii considerați autorități în domeniul Legii orale. Din realizările lor, multe din ele dăinuind până în ziua de astăzi, trebuie menționate refacerea calendarului religios, organizarea instituției sinagogii ca centru al vieții religioase, instituirea rugăciunii pentru reconstruirea Orașului Sfânt și a Templului, instituirea rugăciunii pentru venirea lui Mesia, definitivarea canonului Bibliei iudaice, inserarea versetului împotriva ereticilor în rugăciunea celor optsprezece binecuvântări (prin care se îngăduia numai adepților concepției fariseice să ia parte la serviciul divin în sinagogi) și, în sfârșit, reglementarea modului în care trebuie tratate cererile păgânilor care doreau să se convertească la iudaism.

Precizările cu caracter strict religios formulate de învățătorii de la Iamnia nu au rămas doar puncte de doctrină. Ele au fost urmate de un proces de eliminare din sânul comunităților iudaice a tuturor elementelor incapabile să respecte litera Legii scrise și spiritul Tradiției orale. După anul 70, numai adepții orientării hilellit-fariseice au fost considerați cu adevărat evrei, puritatea religioasă devenind criteriul de bază pentru determinarea apartenenței etnice. "*Evreii sunt o națiune religioasă*", sau în formularea uneia dintre cele mai înalte autorități iudaice din secolul X, Rabbi Sa'adia Hagga'on, formulare devenită proverbială, "*națiunea noastră este o națiune numai datorită Legii religioase (Tora)*".

*

Decantarea unui "*iudaism ortodox*" din mulțimea de credințe religioase care țineau să se afirme în provinciile orientale ale Imperiului roman a avut drept consecință o radicalizare cu caracter politic, deși rănile adânci provocate de războiul din anul 70 nu erau încă cicatrizate.

În anul 98 d.Chr., Traian devine împărat și, după ce în războaiele din 101-102 și 105-106 cucerește Dacia, în anul 113 începe campania împotriva parților. În desfășurarea acestei campanii, comunitățile evreiești din acea regiune au participat activ la rezistența împotriva cuceritorilor romani. Concomitent, evreii din Cirene și din Cipru, unde trăiau numeroase comunități evreiești, s-au răsculat împotriva stăpânirii romane. Pentru reprimarea focarelor de răzmeriță, Traian l-a însărcinat pe generalul Martius Turbo să acționeze fără cruțare. Represaliile împotriva răsculaților au fost nespus de sângeroase și ele s-au extins și împotriva comunităților iudaice din Babilon și Mesopotamia, care îi sprijiniseră pe parți.

În anul 117, în timp ce se reîntorcea la Roma, Traian moare. Vestea morții sale a avut darul să redeștepte aspirațiile spre libertate ale popoarelor subjugate de romani și, nu în ultimul rând, ale evreilor. Succesorul său, Hadrian, a luat o serie de măsuri de natură să imprime dominației romane o oarecare blândețe. În această atmosferă de îngăduință, conducătorii evreilor au inițiat reconstruirea Ierusalimului. Hadrian a hotărât însă ca Ierusalimul să fie reconstruit ca oraș păgân. Evreii, indignați de această decizie, s-au răsculat din nou. Conducătorul răscoalei a fost Bar-Kochba, "*Fiul stelelor*", așa cum l-a denumit mentorul spiritual al răsculaților, Rabbi Akiba Ben-Joseph, una dintre cele mai remarcabile personalități din rândul învățaților tanaiți.

Răzvrătirea a avut un larg ecou în lumea evreilor de pretutindeni. Numărul războinicilor adunați sub steagul lui Bar-Kochba s-a ridicat la 400.000, după un izvor evreiesc, iar după Cassius Dio la 580.000 de luptători. Evreii, însuflețiți de Rabbi Akiba, vedeau în Bar-Kochba întruchiparea lui Mesia, venit pe pământ spre gloria poporului lui Israel. Guvernatorul roman al Iudeii, Tinnius Rufus, nu a reușit să facă față celelor de răsculați, după cum nici Publius Marcellus, guvernatorul Siriei, nu a putut să potolească răscoala. În această situație, Hadrian l-a numit în fruntea legiunilor romane încleștate cu răsculații evrei pe Iulius Severus, guvernatorul Britaniei. Acesta și-a dat seama de potențialul militar al răsculaților și, în loc să se angajeze într-o confruntare directă, a început prin a le tăia căile de aprovizionare. Apoi a cucerit, rând pe rând, punctele fortificate apărate de evrei. Ultima cetate în care răzvrătiții s-au refugiat a fost orașul Bethar, la Sud de Cezareea. Se pare că asediul orașului, în care și-au găsit adăpost resturile armatei lui Bar-Kochba, a durat un an. În anul 135, la doi ani după izbucnirea răscoalei, trupele romane au pătruns în oraș, masacrând atât populația, cât și pe războinici. Cassius Dio afirmă că asediul s-a soldat cu o jumătate de milion de victime ale foamei, incendiilor și represaliilor romane.

Ca pedeapsă pentru participarea la răscoală, Hadrian a instituit asupra evreilor un regim de fiscalitate mai împovărător decât impozitele fixate de Vespasian. Pentru a șterge urmele prezenței iudaice în Ierusalim, el a dispus să se are locul unde fusese orașul și a construit un oraș nou, Alia Capitolina, pe care l-a populat cu soldați ieșiți din serviciul activ, proveniți din Fenicia și Siria. Toate locașurile de cult au fost pângărite, iar populația evreiască din zonele de conflict constrânsă să adopte religia romană.

Din ordinul lui Tinnius-Rufus, conducătorii spirituali ai răsculaților, tanaiții Rabbi Akiba Ben-Joseph, Rabbi Chanina Ben-Terodion, Rabbi Chuzpit și Rabbi Juda Ben-Baba, au fost supuși la torturi cumplite, suferind moarte de martiri pentru refuzul de a se dezice de crezul lor religios.

Iată cum relatează Simon Federbush, în capitolul intitulat "The *Talmud* - selections" din lucrarea *The Great Jewish Books and their influence on history*, scena torturării lui Rabbi Akiba. "*În timp ce era torturat, fața sa iradia beatitudine. Cum discipolii săi își exprimau mirarea în fața unui comportament atât de neobișnuit, Rabbi Akiba le-a spus: «De-a lungul întregii mele vieți am avut profunda dorință să îndeplinesc porunca - Să-l iubești pe Dumnezeu din tot sufletul tău - iar acum, când am posibilitatea să-mi realizez această dorință, cum să nu fiu fericit»?*"

Gabriel CONSTANTINESCU
(va urma)

VERDICTUL URNELOR

După o campanie electorală purtată pe căi şi cu metode foarte puţin ortodoxe de către cei aflaţi la guvernare în toată perioada postdecembristă, cea mai mare parte a fostei opoziţii este, în sfârşit, noua deţinătoare a puterii în România. Avându-se în vedere însă imensul avantaj logistic şi strategic, mijloacele tehnice de manipulare a electoratului şi a opiniei publice (între care TVR nu s-a aflat niciodată pe ultimul loc), suportul financiar fabulos pus în joc în vederea păstrării frâielor puterii în mâinile PDSR şi ale lui Ion Iliescu, rezultatele alegerilor din 3/17 noiembrie 1996 pot părea surprinzătoare. Finalul pare cu atât mai neaşteptat cu cât resurselor interne aruncate în luptă li s-au adăugat (există numeroase şi demne de luat în seamă indicii în acest sens) şi consistente "ajutoare" din afară, de peste Ocean.

Şi totuşi urnele au dat câştig de cauză ideii de schimbare. Problema ce se pune însă este aceea a existenţei cu adevărat a posibilităţilor şi a disponibilităţilor reale în vederea îndeplinirii promisiunilor electorale. Este oare victoria în alegeri pe măsura aşteptărilor celor ce au votat schimbarea şi va fi ea folosită cu adevărat în acest scop, pentru o totală desprindere de tradiţiile şi moştenirea regimului comunist? Există o cinstită intenţie şi o reală voinţă şi a acceptării sacrificiilor unor *schimbări de esenţă* în lumea românească, care să împlinească aşteptările celor care speră şi cred în putinţa de mai bine? Vom trăi şi vom vedea...

Din observarea şi analiza faptelor petrecute atât înainte cât şi după alegeri, se poate deduce că PDSR nu a fost deloc pregătit să piardă alegerile (nici pe cele parlamentare şi, cu atât mai puţin, pe cele prezidenţiale). La o asemenea concluzie poate conduce şi împrejurarea că doar în ultimul moment al "prezidenţiatului" său Ion Iliescu a împlinit actul punerii în libertate a ultimilor deţinuţi foşti membri ai CPEx şi a recompensat cu înaintarea în gradele cele mai înalte pe subordonaţii cei mai de nădejde. Gestul este menit să-i aducă fostului preşedinte nu numai recunoştinţă personală, ci se constituie şi ca un fapt şi moment simbolic al regrupării foştilor activişti, rămaşi fideli convingerilor şi nostalgiilor comuniste, în jurul celui mai de nădejde tovarăş de luptă şi de interese.

Faptul că Ion Iliescu a putut îndeplini, cu atât de mult folos pentru Rusia şi KGB, funcţia de agent de influenţă în spaţiul geostrategic românesc poate fi un adevăr ce decurge nu numai din logica faptelor sau din biografia personajului, ci chiar din felul în care a fost primită schimbarea din România, atât în Est cât şi în lumea Occidentului. Rămâne de sperat că victoria în alegeri va fi exploatată cu promptitudine şi cu avantaje maxime, atât de către noile autorităţi româneşti, doritoare sincere şi oneste ale integrării ţării în structurile euro-atlantice, cât şi de către lumea apuseană însăşi, cu atât mai mult cu cât la răsărit de Prut mersul evenimentelor se face în sens invers, spre Est.

*

Noul preşedinte al "Republicii Moldova", Piotr Kirilovici Lucinski, s-a născut în 1940, anul nefericit al tâlhărescului ultimatum şi al invaziei sovietice în Basarabia şi Bucovina de Nord. Ascensiunea sa politică, începută din 1971, în ierarhia sovietică din RSS Moldovenească, culminează cu funcţiile de "Şef de Secţie" în CC al PCUS şi de deputat în Sovietul Suprem al URSS, continuând apoi cu cele de secretar al CC al PC din RSS Kazahstan şi deputat în Sovieticul Suprem al aceleiaşi republici sovietice. După destrămarea URSS şi proclamarea "independenţei Republicii Moldova", P.K.Lucinski, excelent vorbitor al limbii ruse (însuşită în şcolile, universităţile şi dregătoriile politice ale Imperiului Sovietic), dar şi bun cunoscător al "limbii de stat" a Basarabiei (pe care se fereşte cu grijă să o numească), a îndeplinit în perioada 1992-1993 funcţia de ambasador al Chişinăului la Moscova, devenind ulterior purtătorul de cuvânt al parlamentului basarabean.

La fel ca toţi înalţii demnitari comunişti deveniţi "foşti", dar rămaşi în continuare în structurile de putere ale statelor odinioară componente ale URSS şi ale sateliţilor acesteia, P.K.Lucinski se declară adept al social-democraţiei, dar a candidat pentru preşedenţia "Republicii Moldova" ca independent. Abil, penultimul secretar al Partidului Comunist din fosta RSS Moldovenească şi, al doilea preşedinte al "Republicii Moldova" nu se pronunţă în mod tranşant în nici o chestiune de politică fundamentală. În privinţa raporturilor cu România, afirmă intenţia "celor mai bune relaţii", pentru ca despre politica externă globală a Basarabiei, atât cu Estul cât şi cu Vestul, să susţină intenţia unei "politici externe echidistante", a extinderii relaţiilor atât cu Rusia, cât şi cu România.

Victoria în alegeri a lui P.K. Lucinski este, în fapt, victoria acelor forţe politice din spaţiul românesc din stânga Prutului care se simt legate de trecutul comunist şi de spaţiul geopolitic ex-sovietic, cu care îşi văd împletite interesele şi aspiraţiile de viitor. Nu este vorba doar de faptul că persoana noului preşedinte (prin trecutul său de înalt demnitar comunist şi prin relaţiile personale pe care le deţine în cercurile influente de la Moscova şi din alte "republici independente" foste sovietice) invocă o posibilă revigorare a legăturilor cu Rusia. El însuşi reprezintă acele forţe din societatea basarabeană pentru care nostalgiile Răsăritului au rămas foarte puternice. Nu se poate spune că înfrângerea lui Mircea Snegur nu ar fi pe placul Moscovei şi mai cu seamă pe cel al separatiştilor din Transnistria. Cea mai gravă acuză ce i-a fost adusă lui M. Snegur în campania electorală de către adversarii săi au fost tocmai pretinsele intenţii unioniste. În *mass-media* anti-Snegur, cea mai nefericită pacoste ce s-ar putea abate peste capul cetăţenilor "republicii independente" din stânga Prutului este pericolul unirii cu România. Alianţa lui M. Snegur cu Frontul Popular Creştin Democrat a fost prezentată ca o gravă ameninţare şi ca o cauză a înfrângerii în alegeri. Publicaţiile moscovite de orientare comunistă "Trud" şi "Pravda" au salutat cu căldură victoria în alegeri a lui P.K.Lucinski, socotind în acelaşi timp că votul din 1 decembrie a fost nu atât împotriva lui M. Snegur, cât contra "naţionaliştilor" români, dinspre care se abat toate pericolele ce pândesc "Republica Moldova"! Prin victoria în alegeri a lui P.K.Lucinski au învins, în realitate, forţele nostalgiilor comuniste, partizanii reluării şi întăririi legăturilor Basarabiei cu Rusia, neromânii ce locuiesc în teritoriile româneşti de la Răsărit de Prut, adversarii dintotdeauna şi chiar duşmanii neîmpăcaţi şi făţişi ai României Reîntregite.

*

Cu toate imensele dificultăţi ale unei economii ineficiente, moştenite din regimul comunist, care generează consecinţe sociale pe măsură în lumea rusească, în privinţa poziţiei Kremlinului, faţă de extinderea NATO spre Est lucrurile rămân la starea binecunoscută; atitudinea de ostilitate faţă de emanciparea foştilor vasali şi sateliţi se manifestă când făţişă şi dură, când aparent concesivă şi conciliatoare.

Situaţia din Transnistria se constituie într-un veritabil barometru al stării lucrurilor la hotarele de vest ale Împărăţiei ruseşti, unde mocnesc permanente conflicte, întreţinute şi exploatate oportun. Nu-i deloc întâmplător faptul că Duma de Stat de la Moscova persevereză în intenţia declarării Transnistriei ca "zonă de interes strategic special a Rusiei", teritoriu ce este totuşi parte integrantă a "statului independent moldovenesc". Încălcarea flagrantă a oricărui principiu şi a oricărei norme de drept internaţional, atât *de jure* (declarativ/diplomatic), cât şi *de facto* (prezenţa Armatei a 14-a) nu este de natură să îngrijoreze, din nefericire, pe măsura gravităţii faptelor, nici autorităţile de la Chişinău şi Bucureşti, nici forurile şi instituţiile occidentale şi mondiale. Ultima "întorsătură" de la Chişinău pune lucrurile, din păcate, într-o cu totul altă lumină, contrară speranţelor româneşti.

Aceeaşi Dumă de Stat a Rusiei, dominată de deputaţi comunişti, se împotriveşte iniţiativei preşedintelui Boris Elţîn (căruia-i adaugă dificultăţilor de sănătate şi altele politice) de a retrage toate forţele ruseşti din Cecenia. Îndârjirea şi perseverenţa luptătorilor ceceni, hotărâţi să-şi apere identitatea şi libertatea cu orice preţ, nu suferă nici o comparaţie cu firava afirmare formală a unor "independenţe" de prin alte părţi ale fostului Imperiu Sovietic, în care inapetenţa pentru democraţie, emancipare şi libertăţi autentice este uşor înlocuită cu disponibilitatea pentru regimuri autoritare sau chiar dictatoriale.

Dacă la Minsk, lovitura de forţă a lui Alexandr Lukaşenko pare să fi avut sorţi de izbândă, la Belgrad lucrurile stau altfel. "Piaţa Universităţii" în versiune sârbească a mobilizat imense forţe anticomuniste, ce par a fi decise să ducă lupta până la capăt. Miza: căderea regimului comunist al lui Slobodan Miloşevici.

În recent consumatele campanii electorale din lumea românească, din nefericire, atât în stânga cât şi în dreapta Prutului, mizele alegerilor au fost oricare altele decât aceea a interesului naţional fundamental: integrarea româno-română şi desprinderea decisivă şi definitivă de moştenirea comunistă. Şi totuşi, verdictul urnelor a fost *schimbarea;* ce fel de schimbare şi cum va avea ea loc, rămâne de văzut...

NICOLAE POP

marginalii

Dintre titlurile apărute în ultima vreme la Editura "Anastasia" (Teodor Baconsky, *Iacob şi îngerul*; Augustin Ioan, *Visul lui Iezechiel*; noua versiune românească a *Cărţii lui Iov*; Simeon Noul Teolog, *Ţelul vieţii creştine*; Seraphim Rose, *Sufletul după moarte*; Răzvan Codrescu, *Spiritul dreptei*; Al. C. Mironescu, *Kairós* etc.), cel puţin două merită o atenţie specială.

În primul rând, cartea de eseuri a d-lui **TEODOR BACONSKY** (al doilea volum al tânărului autor, după *Râsul Patriarhilor*, ce apăruse în primăvară), *Iacob şi îngerul. 45 de ipostaze ale faptului religios*, volum alcătuit din texte publicate în ultimii ani fie în pagina religioasă a "Dilemei", fie în "Transilvania", "Secolul XX" şi "Sfera Politicii". Regrupate în cinci secţiuni botezate cu titluri latineşti, eseurile respective alcătuiesc o carte unitară, din care transpare o viziune globală şi coherentă asupra fenomenului religios şi a implicaţiilor sale în dinamica atât de complexă a vieţii contemporane, pe plan general european, dar şi particular românesc. "Am reunit aici – mărturiseşte autorul ("Lămurire", p. 5) – 45 de eseuri, dispuse în cinci secţiuni. Prima – *Homo symbolicus* – include zece repere dintr-o posibilă antropologie a sacrului. A doua – *Christianus sum* – este o profesiune de credinţă formulată modest, în orizontul exemplarităţii ortodoxe. Următoarea – *Imperium et sacerdotium* – grupează texte privind relaţia dintre Biserică şi Stat, precum şi dialogul nostru cu Occidentul. A patra secţiune – *Perversio rerum ordine* – abordează patologia modernităţii, în timp ce ultima – numită *Mundus imaginalis* [autorul împrumută sintagma încetăţenită de Henri Corbin – n.n.] propune câteva incursiuni în geografia spirituală a creştinismului". De ce *Iacob şi îngerul*? "Metaforă nocturnă a cunoaşterii lui Dumnezeu, *Iacob şi îngerul* ar vrea să celebreze Cuvântul mai presus de mărginirile rostirii" (autorul alege drept *motto* cunoscutul verset biblic: "Rămânând Iacov singur, s-a luptat cineva cu dânsul până la revărsatul zorilor" – *Fac.* 32, 24). Fără rana glorioasă a lui Iacov, cel care "se măsoară" cu Absolutul, omul riscă să moară în propria-i suficienţă.

Prin cartea de faţă, d-l T. Baconsky dovedeşte că poate exista un răspuns creştin foarte actual la "criza modernităţii" şi că Ortodoxia însăşi, vindecată de inerţii şi complexe, poate avea un cuvânt greu de spus în marile înfruntări ideologice şi culturale ale contemporaneităţii. Iconoclasmelor stângii intelectuale (de tip H. R. Patapievici) d-l T. Baconsky le opune, cu luciditate şi erudiţie, dar şi cu darul formulărilor memorabile, forţa mărturisitoare a Tradiţiei vii, captată într-un discurs de o modernitate aproape derutantă. Primind convenţia celui mai nou limbaj cultural, eseistul îl salvează de formalismul lui steril, cu o rigoare şi cu o eleganţă greu de egalat în actualul peisaj al publicisticii româneşti. Este, ni se pare, prima expresie majoră, la nivelul tinerei generaţii intelectuale româneşti, a unui europenism autentic şi esenţial, hrănit nu din sloganurile zilei, ci din moştenirea perfect asimilată şi creator valorificată a marii spiritualităţi şi culturi bimilenare a Europei creştine.

Pe de altă parte, am zice, jucându-ne puţin cu cuvintele, că recentul volum ne înfăţişează cinci Teodor Baconsky într-unul singur: *antropologul* (autorul ţine şi un foarte interesant şi tehnic curs de antropologie religioasă la Universitatea din Bucureşti), *teologul creştin ortodox* (ce nu-şi uită nici o clipă vocaţia mărturisitoare), *omul de dreapta* (a se vedea mai ales eseurile "Biserica şi Cezarul" şi "Crucea democraţiei"; păcat că n-a ajuns în volum şi excelentul eseu despre "Dreapta" publicat într-un număr recent al "Dilemei"!), *moralistul* superior (în luptă deschisă cu perversiunile veacului) şi *eruditul* rafinat (analist cultural al tradiţiei creştine, de la rădăcinile ei medievale şi până la "Religia în Computerland").

Ne rămâne să aşteptăm, cu un interes sporit, publicarea cursului său universitar (*Introducere în antropologia religioasă*), ce nu ne îndoim că va constitui unul dintre evenimentele culturale ale anului 1997 (şi, probabil, adevărata încetăţenire a acestei discipline – în sensul ei actual – la meridian românesc).

A doua apariţie de la "Anastasia" pe care o avem în vedere aici este *Cartea lui Iov* ("Versiune revizuită după *Septuaginta*, redactată şi comentată de **BARTOLOMEU VALERIU ANANIA**, sprijinit pe numeroase alte osteneli"), volum ce inaugurează o nouă colecţie a editurii bucureştene, "Psalm", dedicată poeziei religioase şi mistice. Această nouă tâlmăcire în versuri a *Cărţii lui Iov* se înscrie în opera de "primenire" a textului românesc al Bibliei în care s-a angajat, cu îndrăzneala talentului şi a competenţei, cunoscutul ierarh şi literat de la Cluj (una dintre puţinele figuri culturale de elită ale ortodoxiei noastre actuale). Dincolo de calitatea literară a noii versiuni româneşti (frumoasă, în sens strict estetic, este şi tâlmăcirea unor cărţi poetice ale Bibliei realizată de d-l Petru Creţia, într-un volum apărut nu demult la "Humanitas"), textul este riguros restituit şi însoţit de comentarii autorizate. O comparaţie cu versiunea Gala Galaction-Vasile Radu (cea mai răspândită în ultima jumătate de veac) scoate la iveală multe dintre "neîmplinirile" aceleia. Uneori diferenţele sunt deconcertante. Un singur exemplu. Ediţia din 1968 (care s-a bucurat de o faimă nu întotdeauna legitimă) traduce astfel versetul 19 al capitolului 40: "El [monstrul numit *behemot* în evreieşte şi *therion* în greceşte, asimilat îndeobşte hipopotamului, dar mai probabil o imagine fabuloasă a forţei brutale, telurice; Fericitul Augustin vedea în el o metaforă a diavolului – *Retractationes*, XV, 7; *Behemot* este, de altfel, unul dintre numele demonice de origine biblică frecvente în tradiţia creştină – n.n.] este fruntea făpturilor lui Dumnezeu şi făcut să fie cel mai mare peste celelalte dobitoace", pe când versiunea Părintelui Anania este: "El de la Domnul este zidirea cea dintâi,/ făcută ca să-şi râdă de ea îngerii Săi"...

Volumul de la "Anastasia" are următoarea structură: Introducere (pp. 5-12), Notă asupra ediţiei (pp. 13-18), listă de abrevieri (pp. 19-23), Capitolele 1 şi 2, în proză, conform originalului (pp. 27-35), Capitolele 3-42, în versuri (cu excepţia părţii finale), conform originalului (pp. 35-147); textul propriu-zis este însoţit, în subsol, de 181 de note (precizări filologice, istorice, teologice).

În Nota asupra ediţiei ni se spune, între altele: "Această versiune a *Cărţii lui Iov* a fost întocmită, şi ea, prin metoda comparatistă; ediţia din 1975 a fost confruntată cu treisprezece versiuni reprezentative [*cf.* pp. 14-15 – n.n.], româneşti şi străine, în osteneala de a restaura prezenţa şi autoritatea *Septuagintei* în tradiţia biblică românească. Ca atare, versiunea ebraică, reprezentată de toate ediţiile româneşti dintre 1936-1993 şi accesibilă adiacent prin cele mai bune traduceri occidentale, s-a aflat în continuă şi amănunţită alăturare cu versiunea greacă, aceasta din urmă fiind reprezentată atât de tâlmăcirile româneşti tipărite între 1688 şi 1914, cât şi de textul ediţiei critice a lui Alfred Rahlfs. Munca s-a sprijinit şi pe consultarea unor lucrări auxiliare [*cf.* pp. 15-16, cu indicaţii selective – n.n.]. Diferenţele semnificative dintre versiunile greacă şi ebraică sunt semnalate şi, după caz, comentate în notele de subsol [...] Recursul la versiunea ebraică s-a făcut numai în mod excepţional, aşa cum, de altfel, locurile obscure ale textului ebraic sunt rezolvate de traducători prin recursul la versiunea *Septuagintei* [...] Ostenitorul versiunii de faţă le este profund recunoscător tuturor celor ce, de-a lungul a trei secole, au tradus sau revizuit Biblia în limba română. El s-a străduit ca neîmplinirile unora să fie corectate prin izbânzile altora şi să alcătuiască astfel un text credincios originalului şi potrivit cu vârsta de acum a limbii române, eliminând atât literaturizarea, pe de-o parte, cât şi juxtalinearitatea, pe de alta".

O singură rezervă: nu credem că adoptarea unei redactări "în ortografia clasică a limbii române (abolită în 1953 şi restaurată parţial în 1991 de Academia Română)" se potriveşte cu "vârsta de acum a limbii române"; folosirea apostrofului după regula veche face textul mai degrabă straniu pentru ochiul cititorului actual...

La Editura "Humanitas" a apărut, în seria "Religie", un volum cuprinzând biografiile sumare a cinci sfinţi occidentali: Augustin (354-430), Benedict (480-547), Bernard (1090-1153), Francisc (1182-1226) şi Juan de la Cruz (1542-1591), alcătuite de **BERNARD SESÉ** (2), **PAUL AYMARD**, **PIERRE RICHÉ** şi **MICHEL FEUILLET** (şi traduse în româneşte de Anca Viorica Costa-Foru, Ileana Busuioc, Georgeta Hajdu, Ana Maria Mihăilescu – 2, cu colaborarea poeţilor Adrian Popescu – pentru tâlmăcirea versurilor citate din Sf. Francisc – şi Dan Verona – pentru tâlmăcirile din San Juan). Textele sunt preluate din colecţia de popularizare "Petite vie de..." a editurii franceze Desclée de Brouwer şi nu pot satisface decât exigenţele sub medie. Un spaţiu mai mare este acordat lui Augustin şi San Juan, doctrinari oficiali ai romano-catolicismului (singurii ce pot sta alături, în tradiţia apuseană, de un Toma de Aquino). Autorii se întemeiază, fireşte, pe o bibliografie preponderent franţuzească (ceea ce pentru un San Juan, de pildă, este destul de irelevant).

Oricum, pentru vitregitul cititor din România, iniţiativa Editurii "Humanitas" este totuşi utilă. Volumul (foarte frumos pe dinafară, dar tipărit pe cea mai proastă hârtie de pe piaţa românească!) se intitulează *Vieţile Sfinţilor Augustin, Benedict, Bernard, Francisc din Assisi, Ioan al Crucii* şi are 399 de pagini (plătite cam invers proporţional cu calitatea generală a ediţiei...).

După *Teologia istoriei* (pe care am prezentat-o în Numărul trecut), o altă carte a lui **HENRI-IRENÉE MARROU** (1904-1977) a văzut lumina tiparului în limba română: *Patristică şi umanism. Culegere de studii* [*Mélanges*], trad. de Cristina şi Costin Popescu, Editura "Meridiane" (col. "Artă şi Religie" – 10), Bucureşti, 1996, 607 pp. (purtând pe copertă o frumoasă miniatură de Ev Mediu târziu, înfăţişându-l pe "Sfântul Augustin citind *De civitate Dei*" – ilustraţie cum nu se poate mai potrivită pe volumul celui mai mare augustinist al secolului).

Materia cărţii (ce cuprinde studii publicate de autor între 1932 şi 1973) este împărţită în cinci secţiuni: "Roma – cultură şi creştinism", "*Christiana tempora* – monumente şi inscripţii", "Literatură şi editare în epoca patristică", "Creştinism şi cultură: Biserici şi creştini din Orient şi Occident" şi "Filozofia şi teologia istoriei" (poate partea cea mai "seducătoare" a întregului volum), precedate de un text introductiv (inedit) intitulat chiar "Patristică şi umanism" (Cuvânt inaugural la *First International Conference on Patristic Studies* – Oxford, 24 IX 1951). Prin erudiţie, fineţe interpretativă, rigoare şi vervă comparatistică (totul într-un stil de o rară eleganţă), cartea lui Marrou aminteşte de monumentala lucrare a lui Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană şi Evul Mediu latin*, cu care se şi întâlneşte pe alocuri. Printre studiile cele mai interesante, am cita: "Artele liberale în Antichitatea clasică" (pp. 25-58), "Diatriba creştină" (pp. 329-343), "Un înger decăzut, un înger totuşi" (pp. 495-515), "De la o teorie a civilizaţiei la teologia istoriei" (pp. 517-541) sau "Dogma învierii corpului şi teologia valorilor umane în învăţătura Sfântului Augustin" (pp. 543-577). Pentru noi, un interes deosebit prezintă studiul "Patria lui Ioan Cassianus" (pp. 435-457), în care autorul, demonstrând originea dobrogeană a sfântului, se dovedeşte familiarizat şi cu bibliografia românească a problemei (de până la jumătatea secolului). Menţionăm că între paginile 579-604 ni se oferă o bibliografie aproape exhaustivă, ordonată cronologic (de la 1928 până la 1975), a *operei istorice* a lui Henri-Irenée Marrou (însumând aproape *200 de titluri*).

Răzvan CODRESCU

MEMORIA DREPTEI

În dimineaţa zilei de 30 noiembrie 1996, din iniţiativa unor reprezentanţi ai vechii gărzi legionare (cei mai mulţi dintre ei membri ai Partidului "Pentru Patrie"), Corneliu Zelea Codreanu şi cei treisprezece lideri legionari asasinaţi odată cu el (în noaptea de 29 spre 30 noiembrie 1938) - "nicadorii" (Ion Caranica, Doru Belimace, Nicolae Constantinescu) şi "decemvirii" (Iosif Bozântan, Ştefan Curcă, Ion Caratănase, Ion Pele, Ion Gr. State, Ion Atanasiu, Gavrilă Bogdan, Radu Vlad, Ştefan Georgescu, Ion Trandafir) - au fost comemoraţi, mai întâi la Biserica Sapienţii din Bucureşti, apoi la locul unde au fost asasinaţi (pe şoseaua Bucureşti-Ploieşti, în dreptul Pădurii Tâncăbeşti), loc marcat în ultimii ani printr-o cruce.

Au participat câteva sute de persoane (deplasarea de la Bucureşti la Tâncăbeşti s-a făcut cu trei autobuze ticsite): vechi membri sau simpatizanţi legionari; tineri reprezentanţi ai familiei de cuiburi "Fapta" (alcătuită din şapte cuiburi neolegionare din Bucureşti, Constanţa, Braşov, Craiova, Câmpulung Moldovenesc şi Chişinău), îmbrăcaţi în mult discutatele cămăşi verzi; apoi oameni de presă, studenţi şi elevi bucureşteni, reprezentanţi ai vechiului Exil românesc etc.

La Biserica Sapienţii, Părintele Constantin Voicescu, în loc de orice altă predică, a dat citire zguduitoarei declaraţii a jandarmului Sârbu (pe care o reproducem alăturat), din care cunoaştem ultimele clipe ale Căpitanului şi ale camarazilor săi, cu descrierea exactă a modului de execuţie: nici măcar în timpul comunismului "terorismul de stat" n-a mai fost împins atât de departe! Asasinarea în stare de detenţie a Căpitanului, Nicadorilor şi Decemvirilor reprezintă una dintre cele mai odioase crime politice din istoria acestui secol.

La Tâncăbeşti, după slujba religioasă, nu s-au ţinut discursuri, ci s-a cântat Imnul camarazilor căzuţi *şi - la propunerea Părintelui Voicescu -* Imnul tinereţii legionare. *Au fost momente de mare înfiorare, în care evocarea martirilor legionari s-a împletit cu evocarea Sfântului Apostol Andrei, cel ce a adus creştinismul în părţile noastre. Toţi cei prezenţi, bătrâni şi tineri, au mărturisit încă o dată, în răspărul vremurilor, că adevăraţii piloni ai dăinuirii şi vredniciei noastre sunt tradiţia creştină şi tradiţia naţională. Sau, cu formula concisă a Căpitanului: "Individul în cadrul şi în slujba neamului, neamul în cadrul şi în slujba lui Dumnezeu".*

(R.C.)

DECLARAŢIA JANDARMULUI SÂRBU *
(asasinul direct al lui Corneliu Z. CODREANU)

Am plecat în noaptea aceea din Bucureşti, cu două maşini dube de la Prefectura de Poliţie. Eram însoţiţi de maiorii de jandarmi Dinulescu şi Macoveanu.

Ajunşi la Râmnicu Sărat, am tras la Legiunea de Jandarmi. Aici maiorii Dinulescu şi Macoveanu au luat contact cu maiorul de origine evreu, Scarlat Roşianu, comandantul Legiunii de Jandarmi din Râmnicu Sărat.

Imediat ne-am întors spre Bucureşti.

În lipsa unui ordin precis (sau poate că intervenise vreo modificare), jandarmii n-au mai luat pe legionari.

Ajunşi la închisoare, am fost băgaţi toţi jandarmii în maşini, dar în acelaş timp soseşte din urmă maiorul Dinulescu, care ne-a dat ordin răstit: înapoi la Râmnicu Sărat!

Ne-am întors, dar ne-am oprit în comuna Bălţaţi, la câţiva km. de R. Sărat, unde am fost cantonaţi pe timpul nopţii. Aici ni s-a dat vin de băut, ţigări scumpe şi gustări alese.

În zorii zilei am pornit spre Râmnicu Sărat.

Ajunşi la închisoare, am fost băgaţi toţi jandarmii într-o celulă, unde maiorii Dinulescu şi Macoveanu ne-au dat instrucţiuni asupra modului cum aveam să executăm pe legionari.

Punând în genunchi pe şoferul maşinii, i-a aruncat un ştreang după gât pe la spate, arătând cât de uşor se poate executa astfel.

Totul a fost gata în câteva minute. Jandarmii au ieşit apoi câte unul afară, în curtea închisorii, şi fiecăruia i s-a dat în seamă un legionar.

Mie mi-a dat pe unul mai voinic, mai înalt. Am aflat mai târziu că acesta era Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu.

I-am dus apoi la maşini. Aici, legionarul era legat cu mâinile de bancă la spate, iar cu picioarele de partea de jos a băncii din faţă, în aşa fel ca să nu se poată mişca nici într-o parte, nici într-alta.

Aşa au fost legaţi zece legionari într-o maşină şi patru în cealaltă.

Eu am fost în prima maşină, în cea cu zece legionari, în spatele Căpitanului, şi fiecare jandarm era aşezat în spatele legionarului ce-i fusese încredinţat.

În mâini aveam ştreangurile.

Am pornit. În maşina mea era maiorul Dinulescu, iar în cealaltă maiorul Macoveanu.

Era o tăcere de mormânt, căci n-aveam voie să vorbim nici noi între noi jandarmii, şi nici legionarii, între ei.

Ajunşi prin dreptul pădurii Tâncăbeşti, maiorul Dinulescu, care stabilise cu noi, printr-un cod de semnale, momentul execuţiei, a aprins la un moment dat lanterna, stingând-o şi aprinzând-o iarăşi, de trei ori.

Era momentul execuţiei, dar nu ştiu de ce n-am executat nici unul. Atunci maiorul Dinulescu a oprit maşina, s-a dat jos şi s-a dus la maşina din spate. Maiorul Macoveanu fusese mai autoritar, legionarii erau executaţi.

Căpitanul şi-a întors capul puţin către mine şi mi-a şoptit:

- Camarade, dă-mi voie să le vorbesc camarazilor mei...

Dar în aceiaşi clipă, mai înainte ca el să-şi fi terminat această rugăciune, maiorul Dinulescu a pus piciorul pe scara maşinii şi, păşind înăuntru cu revorverul în mână, a rostit printre dinţi: executarea!

La aceasta noi am aruncat ştreangurile. Ultimul lor cuvânt le-a fost strivit în gâtlej.

Ştreangurile îi sugrumaseră.

A fost un muget şi un horcăit, apoi o linişte de mormânt.

Cu perdelele trase, maşinile şi-au continuat drumul până la Jilava.

Când am ajuns erau orele 7 dimineaţa. Aici ne aşteptau: Colonelul Zeciu, Dan Pascu, Comandantul închisorii, Colonelul Gherovici, Medicul Legist Lt. Colonel Ionescu şi alţii.

Groapa era făcută.

Traşi din maşină, legionarii au fost aşezaţi apoi cu faţa în jos şi împuşcaţi în spate, pentru a se simula astfel împuşcarea pe la spate, în timpul evadării de sub escortă.

După aceasta au fost aruncaţi în groapa comună.

La câteva săptămâni însă, aceiaşi jandarmi, tot noi, am fost aduşi din nou la Jilava şi, desfăcând groapa, am aruncat peste ei o soluţie dizolvantă şi arzătoare: 15 damigene de vitriol.

După aceasta jandarmii am fost puşi să dăm declaraţii, cum că legionarii fugind de sub escortă, au fost împuşcaţi.

Era o declaraţie pe care colonelul Zeciu ne-o dăduse spre model.

Apoi, am fost adunaţi într-o încăpere a închisorii Jilava, unde colonelul Zeciu ne-a ţinut un discurs spunându-ne:

- V-aţi văcut doar datoria, voi nu sunteţi asasini de rând.

La câteva zile după aceasta, am fost chemat în cabinetul Colonelului Gherovici, care mi-a spus:

- Tu eşti voinic, ai fi putut omorî trei deodată...

Mi-a întins apoi o hârtie pe care să o semnez, spunând că am primit suma de 20.000 drept ajutor de boală.

Eu am răspuns:

- Nu sunt bolnav, domnule colonel...

- Mă Sârbule, nu vezi cât arăţi de rău? Şi să-ţi păzeşti gura, căci altfel ţi-o astup cu pământ! (arătând cu mâna un revolver «Mauser» de pe birou).

Apoi am fost trimis, ca şi ceilalţi jandarmi, în concediu.

*Textul a fost reprodus aici din volumul *Din luptele tineretului român (1919 - 1939)*, Editura Fundaţiei Buna Vestire, Bucureşti, 1993, pp. 183-184. El poate fi regăsit în numeroase alte surse, printre care şi în cele trei ediţii ale cărţii *Pe marginea prăpastiei* (vol. 1). Am actualizat ortografia şi punctuaţia.

Revista "Puncte Cardinale" îşi roagă cititorii din ţară şi din străinătate să achite restanţele în plata abonamentului pe anul 1996 şi să grăbească înnoirea abonamentelor pe anul 1997. Starea financiară grea în care ne aflăm nu poate fi depăşită decât cu sprijinul dumneavoastră. Reamintim că abonamentele în ţară se fac trimestrial, costul unui abonament pentru trim. I/1997 fiind de 4000 mii lei (sumă în care sunt incluse şi taxele de expediţie). Abonaţii din străinătate pot contracta abonamente anuale la preţul de 30$ U.S.A sau 50 DM (amănunte suplimentare pot fi obţinute la tel. 069/ 422536). Adresa Redacţiei este: Calea Dumbrăvii 109, Sibiu - 2400.

Le mulţumim şi pe această cale celor care ne-au ajutat, prin donaţii sau servicii benevole, de-a lungul anului 1996.

Redacţia

Prin intermediul Editurii "Puncte Cardinale" vă puteţi procura următoarele cărţi (trimiţând pe adresa: G. Constantinescu, Calea Dumbrăvii nr. 109, Sibiu - 2400, contravaloarea lor în lei sau valută - şi adresa exactă şi completă la care doriţi să primiţi volumul solicitat):

- Dumitru BANEA, *Acuzat, martor, apărător în procesul vieţii mele* - 6000 lei (în ţară); 4$ USA/ 6DM (în străinătate)
- Demostene ANDRONESCU, *Peisaj lăuntric* (poezii) - 6000 lei (în ţară); 4$ USA/6 DM (în străinătate)
- Claudio MUTTI, *Mircea Eliade şi Garda de Fier* (trad. din it.) - 5000 lei (în ţară); 3$ USA/5 DM (în străinătate)
- Gabriel CONSTANTINESCU, *Filosofia arabă a istoriei - Ibn Haldun* - 10000 lei (în ţară); 5$ USA/8 DM (în străinătate)
- Ovidiu VASILESCU, *Pasărea abisului* (poezii), -6000 lei (în ţară); 4 $ USA/6 DM (în străinătate)
- Ovidiu VASILESCU, *Templul unui păgân* (aforisme) - 6000 lei (în ţară); 4 $ USA/ 6 DM (în străinătate)
- Răzvan CODRESCU, *Spiritul dreptei. Între tradiţie şi actualitate* - 10000 lei (în ţară); 5 $ USA/ 8 DM (în străinătate)
- Constantin IORGULESCU, *Dimensiunea Transcendentă a politicului* -5000 lei (în ţară); 4 $ USA/6DM (în străinătate)

În preţurile de mai sus sunt incluse şi cheltuielile de expediţie.

un ochi râde, altul plânge...

ÎNTRE ISPITIRILE CĂRNII ŞI SMINTELILE DUHULUI

(Despre răzvrătirile "fratelui porc")

"Omului îi trebuie o mare doză de nesimţire ca să nu roşească în faţa porcului..."

(George Topârceanu)

Dintr-o problemă între altele, sexualitatea a devenit o obsesie a lumii contemporane. Politicieni, juriști, filosofi, antropologi, sociologi, medici, psihologi, teologi – toți se simt datori să-i facă un loc din ce în ce mai mare în preocupările lor. Ideea generală este aceea că mentalitatea tradiţională a îngrădit nelegitim libertatea sexuală şi a ocultat sub tabu-uri şi prejudecăţi funcţia individuală şi socială a sexualităţii. Altfel spus: trecutul ne-a lăsat moştenire o viziune eronată a problemei, pe care prezentul este chemat să o corecteze, pe fondul "emancipării" sau "dezinhibării" impuse de "progresul" general al civilizaţiei. Liberalismul sexual, atât în teorie cât şi în practică, devine criteriu al *modernităţii*, indiferent de formele lui de manifestare. S-a ajuns chiar la luarea în discuţie, sub egida O.N.U. (întrunirile recente de la Cairo şi Beijing), a unei noi taxinomii a sexelor, cea tradiţională nemaicorespunzând, chipurile, realităţilor şi exigenţelor actuale! Ne pasc vremurile în care omenirea va fi "legal" împărţită în 4 sau 5 categorii sexuale (deşi, cu puţină fantezie, s-ar putea scorni chiar mai multe!), simpla condiţie de "bărbat" sau "femeie" devenind irelevantă...

Grija exagerată – ceea ce va să zică: prioritară, iar adesea chiar exclusivă – a omului faţă de propriul trup ("fratele porc" al vechilor asceţi occidentali) şi de funcţiile imediate ale acestuia este rezultatul consecvent al unui lung proces de *despiritualizare*, inaugurat de antropocentrismul şi naturalismul renascentist, trecând prin ateismul şi materialismul iluminist, pentru a ajunge la formele de perversiune şi degenerare ale secolului peste care ne pregătim să tragem cortina.

Se vorbeşte uneori, în sens negativ, despre o "animalizare" (într-un limbaj mai crud: "îndobitocire") a omului modern. Animalul are însă o ingenuitate instinctuală cu care omul nu se poate lăuda. Fiind singura fiinţă vie capabilă să-şi pervertească instinctele prin conştiinţă [1], insul uman decăzut intră direct într-o condiţie de sub-animalitate. Omul modern rămâne tot mai mult dator nu doar icoanei sale spirituale ("chipului" şi "asemănării" lui Dumnezeu), dar şi propriei "animalităţi". Îndepărtându-se de centrul spiritual al existenţei, el perverteşte şi dimensiunea materială a fiinţei sale, "ieşindu-şi din fire" sub toate aspectele.

La fel de falsă e şi forţarea unui sens pozitiv al "animalităţii" noastre. Ca să ne întoarcem la problema de la care am pornit, e doar o iluzie că liberalizarea sexuală ar fi echivalentă cu o conformare la "natura umană", cu o asumare "dezinhibată" a celor "fireşti" (în sensul şabloanelor clasice – exploatate *pro domo* – de genul *Naturalia non sunt turpia* sau *Homo sum. nihil humani a me alienum puto)*. Faptul de a poseda *conştiinţă* ne împiedică să fim "animale" – şi în sensul bun, şi în sensul rău al cuvântului. Omul se poate armoniza cu natura înconjurătoare, dar nu se poate reduce la ea; el o depăşeşte întotdeauna, fie într-un sens, fie în celălalt.

"Natura" omului nu poate fi definită material, iar, creştinește vorbind, ea nu-şi află sensul fără raportare la Dumnezeul Care S-a făcut om. Modelul umanităţii creştine e Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul – "piatră de poticnire" a tuturor aventurilor noastre naturist-animalizante. Viaţa creştină nu înseamnă doar *secundum naturam vivere*, ci, mai presus de toate, ***imitatio Christi***.

Sunt cu atât mai curioase anumite încercări pretins "teologice" de fundamentare a liberalismului sexual al contemporaneităţii. (O astfel de încercare penibilă – ţinând de aşa-numita "teologie feministă" ivită în sânul protestantismului – s-a tradus nu demult şi-n româneşte: Adrian Thatcher, *Descătuşarea sexului. O teologie creştină a sexualităţii*, Ed. Polimark, Bucureşti, 1995, unde autorul încearcă mai ales apologia feminismului şi legitimarea homosexualităţii/ lesbianismului, persiflând Tradiţia şi răstălmăcind Sfintele Scripuri). Fenomenul este caracteristic ariei occidentale, făcându-se simţit chiar şi în mediile catolice (ca, de pildă, la o Maria Caterina Jacobelli – autoare ce face mare caz de catolicism – într-o recentă carte despre *Risus paschalis* şi "temeiul teologic al plăcerii sexuale", unde încearcă să-şi legitimeze speculaţiile – psihanalizabile – cu extrase din Toma de Aquino şi din conjuncturale declaraţii papale! [2]). Uneori, astfel de discursuri pseudo-teologale se intersectează cu ceea ce se numeşte "antropologia sexelor", sub pălăria încăpătoare a unei pretinse "antropologii creştine". Alteori, totul se varsă în marele ghiveci "holistic" al "spiritualităţii" *New Age* (în care creştinismul este corcit cu elemente magico-naturiste, pe urmele teosofiei şi antroposofiei steineriene).

Este simptomatic acest pseudo-creştinism ce-şi revizuieşte propria tradiţie în numele... "descătuşării sexului"! Foarte des este invocat faptul că omul este făcut "după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu"; dar cum pe Dumnezeu contemporaneitatea Îl ignoră, speculaţiile iau calea inversă: sunt înregistrate "obiectiv" datele imediate ale umanului şi apoi este reconstruită, cu o erudiţie decerebrată sau tendenţioasă, o imagine a divinului care să le suporte! Ca în vechiul păgânism, divinitatea este aproximată, de fapt, după chipul şi asemănarea omului; nu *teo*-logia catalizează *antropo*-logia, ci cea din urmă o ajustează procustian pe cea dintâi. Se face simţită ambiţia omului de a-şi înnobila teoretic degenerescenţa, fără să-şi pună problema "fundamentalistă" a profanărilor, pentru că, în fond, totul stă sub semnul desacralizării. Materialismul se deghizează în spiritualism, aşa cum Satana "se îmbracă în înger al luminii" (*II Cor.* 11, 14). Sexualitatea "descătuşată" ţine să cocheteze, cultural, cu Absolutul. Dar pentru această aberantă concomitenţă între "rai" şi sex există la români o vorbă pe cât de crudă, pe atât de lămuritoare...

De aceea ne simţim solidari, câteodată, cu "buna sălbăticie" a Ortodoxiei.

VASILE A. MARIAN

1* "Dintre animale, singur omul are facultatea de a transforma instinctele în acte *voluntare* [...] De aici a rezultat că, în timp ce animalul încătuşat de instincte nu se abate niciodată de la legile naturii, omul, aproape liber, a ajuns să calce în picioare aceste admirabile legi, stabilite [de Dumnezeu] în vederea fericirii lui. Într-adevăr, nu orice om este în stare să cunoască şi să înţeleagă scopurile instinctelor; în aceste condiţii, prerogativa de a-şi alege mijloacele devine, în mâinile omului ignorant sau neînţelept, o armă periculoasă, cu care se poate chiar sinucide. Din admirabila desfăşurare a actelor instinctive, un asemenea om nu remarcă şi nu reţine decât *senzaţiile plăcute* care însoţesc îndeplinirea actelor respective. Şi în loc de a se înălţa până la scopul instinctului, el nu mai urmăreşte decât *plăcerea*, devenită unică ţintă a activităţii sale. Or *patima* nu e altceva decât *căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuinţe instinctive deviate* (adică al cărei scop natural este ignorat, neînţeles sau chiar – nu de puţine ori – dinadins relativizat)" (Nicolae C. Paulescu, *Fiziologie filosofică – Vol. I. Instincte sociale. Patimi şi conflicte. Remedii morale*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1995, p. 100). Aici ştiinţa se întâlneşte cu înţelepciunea sfinţilor; *Filocalia* avertizează mereu asupra acestor lucruri, începând încă de la Antonie cel Mare ("Nu cele ce se fac după fire sunt păcate, ci cele rele după alegerea cu voia" – *Fil.* rom., vol. I, ed. 1947, p. 14); Maxim Mărturisitorul, mai ales în *Cele patru sute de capete despre dragoste*, vorbeşte despre *patimi* în termeni aproape "paulescieni": "Patima este o mişcare a sufletului împotriva firii, fie spre o iubire neraţională, fie spre o ură fără judecată a vreunui lucru, sau din pricina vreunui lucru dintre cele supuse simţurilor [...] Sau iarăşi, păcătoşenia este o judecată greşită cu privire la înţelesurile lucrurilor, căreia şi urmează reaua întrebuinţare a lucrurilor [abuzul de lucruri]. De pildă, când e vorba de femeie, judecata dreaptă cu privire la împreunare trebuie să vadă scopul ei în naşterea de prunci. Deci cel ce urmăreşte plăcerea, greşeşte în judecată, socotind drept bine ceea ce nu e bine. Aşadar, unul ca acesta face rea întrebuinţare [abuzează] de femeie împreunându-se cu ea. Tot aşa este cu celelalte lucruri şi înţelesuri" (*Fil.* rom., vol. 2, ed. cit., pp. 57-58).

2* Nu lipsesc nici divagaţiile strict personale. Aşa, de pildă, după ce caută să ne convingă că, înţeles cum trebuie, creştinismul e cât se poate de deschis capriciilor sexuale ale omului (Iisus însuşi, ca om, nefiind scutit de ele), ba chiar că relaţiile sexuale ar fi într-un fel icoană a "vieţii trinitare" (!), autoarea are pretenţia de a răspunde la o întrebare delicată, pe care şi-o pune singură: "Ajunşi aici, se iveşte o întrebare: dacă viaţa de relaţie, inclusiv sexuală, e imagine şi împărtăşire a vieţii trinitare, de ce Fiul lui Dumnezeu – după câte spune tradiţia – a rămas celibatar?". Iată răspunsul: "Poate că este o reflecţie născută din condiţia mea (*dalla mia realta*) de femeie şi de mamă, dar pe care sigur o poate înţelege oricine a iubit profund o altă fiinţă umană: care dintre noi mamele, care dintre noi îndrăgostiţii (*amanti*), atingând trupul propriei odrasle nou-născute sau al propriului partener, nu a simţit nevoia irezistibilă de a-l devora (*di farsene cibo*)? Care dintre noi mamele nu şi-a dorit să poată absorbi la loc această carne ieşită din noi înşine? Care dintre noi îndrăgostiţi nu şi-a înfipt dinţii, în fervoarea iubirii, în trupul propriului bărbat sau al propriei femei? *«Ti mangerei di baci»*... [ceea ce, mai pe româneşte, ar fi un fel de sinteză între «Pupa-te-aş!» şi «Mânca-te-aş!»]... Cine nu a spus sau nu a simţit fraza aceasta? A te uni cu persoana iubită într-o uniune de absorbţie totală; a deveni aliment (*cibo*), a se transforma în viaţă; a ajunge hrană (*nutrimento*) reciprocă, pentru a trăi într-o uniune cât mai completă, mai completă chiar decât cea sexuală... Dacă Iisus s-ar fi căsătorit, s-ar fi dăruit unei singure femei, pentru un număr limitat de ani, într-un loc circumscris acestei lumi şi într-o epocă determinată; tot restul ar fi rămas *«fuori»* [pe dinafară]. Dar forţa copleşitoare a iubirii divine a omului Iisus n-ar fi fost astfel satisfăcută; trebuia să se dăruiască *trupeşte tuturor, în orice epocă*: «Luaţi, mâncaţi! Aceasta este trupul meu [...] pentru voi, pentru toţi»..." (Maria Caterina Jacobelli, ***Il risus paschalis** e il fundamento teologico del piacere sessuale*, terza edizione, Editrice Queriniana, [Brescia, 1991], pp. 138-140).

Pe fondul paginii: Paul Wunderlich, *Leda şi lebăda* (1966)

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacţional: **Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-şef;**
Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU,
Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIŞOR
Ligia BANEA
secretar de redacţie
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109
telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată
"PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L
Printing Company